

בנק הפועלים
דוח אקלים
TCFD
לשנת 2022

אודות הדוח

שינוי האקלים הוא אחד האתגרים המרכזיים שהעולם מתמודד איתם בשנים האחרונות, ונראה שהוא ימשיך להוות אתגר משמעותי גם בשנים הבאות. לשינוי האקלים צפויות להיות השפעות מרחיקות לכת על מערכות אקולוגיות, כלכליות וחברתיות רבות בכל העולם, כך שההיערכות של ארגונים להתמודדות עם השפעות אלו היא קריטית ליכולתם להמשיך לשגשג ולצמוח בשנים הקרובות.

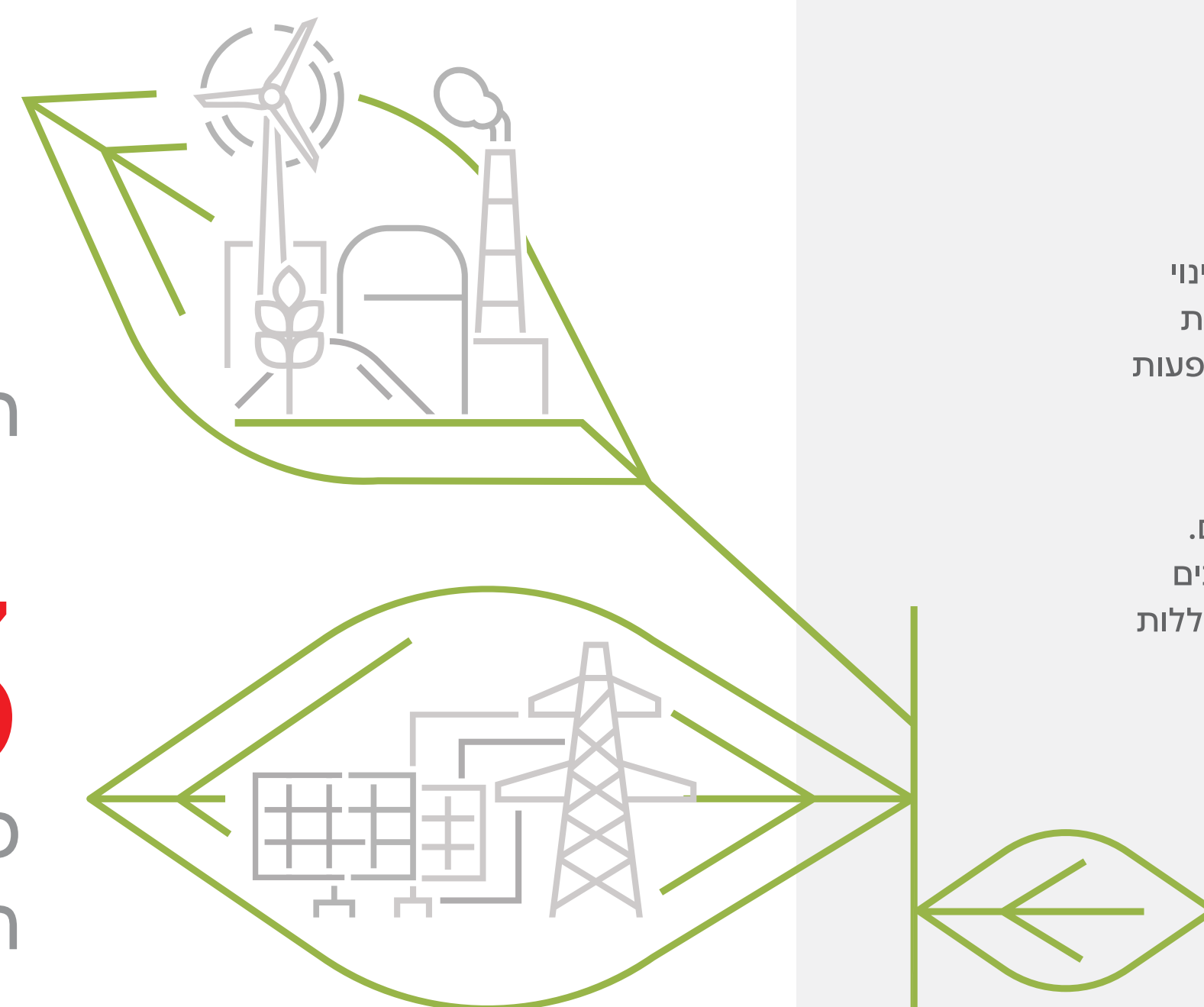
שינויי האקלים צפויים להשפיע לעומק על המערכת הפיננסית העולמית, שכן אלו מייצרים עבודה מגוון הזדמנויות עסקיות, בצד סיכונים פיננסיים ותפעוליים. מתודולוגיות בין-לאומיות לניהול סיכונים אלו, זיהוי ההזדמנויות ומינופן, והדרכים להתמודדות אפקטיבית של גופים פיננסיים עם שינויי האקלים הולכות ומשתכללות משנה לשנה.

גם אנו רואים את עצמנו מחויבים להתמודד עם האתגר שמציב בפנינו משבר האקלים, ולהיערך למול השפעותיו הצפויות. זאת הן כחלק מאחריותנו לתמוך במהלכים הגלובליים למאבק בשינויי האקלים למען הדורות הבאים, והן במטרה לנהל את הסיכונים וההזדמנויות העסקיות הנובעים ממשבר האקלים לטובת לקוחותינו וכלל מחזיקי העניין שלנו.

דוח זה מפרט את הדרכים שבהן אנו בבנק הפועלים מנהלים את ההיערכות שלנו אל מול שינויי האקלים, לאור הסיכונים וההזדמנויות הנגזרים מהם. הדוח נכתב בהתאם לדרישות תקן הדיווח המוביל בעולם ביחס לניהול השפעות אקלים על ביצועים פיננסיים של ארגונים (TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosure), אשר גובש על ידי צוות מיוחד של הוועד ליציבות פיננסית (Financial Stability Board) FSB). בנוסף, הדוח כולל את תוצאות המדידה הראשונה של טביעת הרגל הפחמנית של פעילות האשראי העסקי של הבנק, בהתאם לתקן ה-PCAF, המתודולוגיה החשבונאית המובילה כיום בעולם למדידה ודיווח של עצימות פליטות גזי חממה במגזר הפיננסי.

דוח ה-TCFD לשנת 2022 הוא הראשון של הבנק ואנו מפרסמים אותו במקביל לדוח ה-ESG של הבנק לשנת 2022 שהתפרסם באפריל. בכוונתנו לכלול דיווח על-פי עקרונות TCFD במסגרת דוח ה-ESG השנתי החל מהשנה הבאה.

תוכן העניינים:

3 פועלים למען האקלים

4 ממשל

7 אסטרטגיה

22 ניהול סיכוני אקלים

28 יעדים ומדדים

33 מבט קדימה

פועלים למען האקלים

בנק הפועלים מהווה חלק בלתי נפרד מהכלכלה ומהחברה בישראל, וכארגון פיננסי גדול, יש לו השפעה משמעותית על הסביבה ועל החברה שבה הוא פועל. מתוך אחריות זאת, הבנק פועל בשנים האחרונות לתמיכה במהלכים הגלובליים להתמודדות עם שינויי אקלים, לצד חיזוק החוסן התפעולי והעסקי אל מול שינויים אלו.

סיוע במעבר לכלכלה דלת פחמן

19.5 מיליארד ₪

היקף יתרות האשראי¹ ליום 31 בדצמבר 2022 שהוענק לפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה

513 מיליון ₪

היקף יתרות ההשקעות בפרויקטים של אנרגיות מתחדשות באמצעות Poalim Equity

1 מיליארד \$

היקף הנפקת האג"ח הירוקה הראשונה בישראל (הונפקה על ידי הבנק בשנת 2021)

תהליך ייעוץ השקעות ESG ללקוחות (החל משנת 2019)

כמו כן, אנו מפתחים מעת לעת פיקדונות ESG ייעודיים המאפשרים לחוסכים להיות שותפים לאימפקט הסביבתי

צמצום השפעות סביבתיות

59% שיעור צמצום

טביעת הרגל הפחמנית הנובעת מהפעילות התפעולית של הבנק בעשור האחרון 2013-2022 (13.5% ירידה ביחס לשנת 2020)

30 tCO₂e

עצימות הפליטות לכל מיליון שקל אשראי בשנת 2022

2,703 tCO₂e

היקף הזיכוי הפחמני שעומד לרשות הבנק כחלק מתמיכתו במיזמי קיבוע פחמן המבוססים על פתרונות טבעיים

ניהול סיכוני אקלים וסביבה

במרץ 2022 הוחלט על הפסקת מימון והשקעות בפרויקטים חדשים של הפקת פחם ונפט כחלק ממדיניות האשראי וההשקעות של הבנק בנוסף, בהשקעות הנוסטרו הוחלט לבצע תהליך הפחתה מדורג של האחזקות בחברות אלו עד לאיפוס בשנת 2026

ניהול סיכוני סביבה החל משנת 2009

ניהול סיכוני אקלים

גיבוש מסגרת ותוכנית עבודה לפיתוח כלים ומתודולוגיות לניהול סיכוני אקלים, תוך היערכות להתפתחויות ברגולציה המתהווה בסקטור הבנקאות בארץ ובעולם

1. מאזני וחוזף-מאזני. סיווג הפעילויות שמקדמות מטרות ירוקות נעשה בסיוע מומחי סביבה מקצועיים ותוך התייחסות ככל הניתן להגדרות הטכניות של טיוטת הטקסונומיה הירוקה של המשרד להגנת הסביבה

ממשל

תחום האקלים מנוהל בבנק כחלק מתחום ה-ESG, והוא נמצא באחריות משותפת של מנהל חטיבת משאבי אנוש (שממונה על תחום ESG) ומנהלת החטיבה לניהול סיכונים של הבנק. הדירקטוריון מפקח על תחום האקלים באמצעות שתי ועדות מרכזיות, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים והוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין (שאחראית לפקח על תחום ה-ESG בכללותו).

בשנה החולפת המשכנו לפתח את מערך הניהול של תחום האקלים בבנק, בהתאם לפרקטיקות הגלובליות המובילות והמתהוות. אנו נמשיך לקדם תחום זה בהלימה להוראות הרגולטוריות של בנק ישראל שהתפרסמו ביוני 2023 'עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים'.

מעורבות הדירקטוריון בתחום האקלים

מעורבות הדירקטוריון באה לידי ביטוי במסגרת הפעילות השוטפת של מליאת הדירקטוריון ובמסגרת פעילות שתיים מוועדותיו.

מליאת הדירקטוריון

הדירקטוריון מקבל דיווחים שוטפים מהגורמים המקצועיים הרלוונטיים בתחומים הקשורים להיבטי אקלים בבנק וניהולם. כך, בשנה החולפת הדירקטוריון קיבל עדכונים אודות מוצרים בנקאיים המקדמים את ערכי הקיימות, מגמות רגולטוריות בתחום האקלים, פיתוח מערך ניהול סיכונים אקלים בבנק ועוד. בנוסף, מליאת הדירקטוריון מקבלת עדכונים תקופתיים ביחס לחשיפת הבנק לסיכונים אקלים, וזאת בצד העדכונים הרבעוניים ביחס לסיכונים אקלים באשראי, המדווחים לוועדת אשראי, לוועדה לניהול ובקרת סיכונים ולדירקטוריון. מלבד דיווחים עיתיים ביחס לפעילות השוטפת בתחום ולחשיפת הבנק לסיכונים אקלים, אחת לשנה מליאת הדירקטוריון מתכנסת לדיון ייעודי בנושא האקלים. במסגרת הדיון, הדירקטוריון מאשר ומתקף את יעדי הבנק והמדיניות בתחום, מקבל סקירה מקצועית אודות מגמות שינויי האקלים והשפעתן על

המערכת הפיננסית, ומתעדכן בסטטוס התקדמות הבנק לעבר השגת היעדים הסביבתיים והאקלימיים שהבנק הציב. בתחילת שנת 2023 מליאת הדירקטוריון אישרה את הגדלת היעד למימון ולהשקעות ירוקות, המהווה חלק מיעדי ESG של הבנק לשנת 2030, זאת לאור השגת היעד המקורי שהציב הבנק בשנת 2020. בתחום ניהול סיכונים אקלים, דירקטוריון והנהלת הבנק אישרו ב-2022 מתווה ראשוני למדיניות ניהול סיכונים מעבר בפעילות המימון וההשקעות של הבנק. המתווה מתייחס בשלב זה לענפים מרכזיים מתוך הענפים שנמצאו על ידי הבנק כבעלי חשיפה מוגברת לסיכונים מעבר - ענף חיפוש והפקת דלקים פוסיליים וענף ייצור ואספקת חשמל (להרחבה ראו פרק ניהול סיכונים אקלים עמ' 22).

הוועדה לניהול ובקרת סיכונים

במסגרת אחריותה, הוועדה מפקחת על כלל תהליכי ניהול הסיכונים בבנק, לרבות סיכונים האקלים. בתחילת 2022 הוועדה דנה בעדכון מדיניות האשראי ומדיניות ההשקעות בהיבט סיכון אקלים. החל משנת 2022 מקבלת הוועדה, במסגרת

דוחות הסיכונים הרבעוניים, דיווח אודות שיעור החשיפה לסיכון האשראי בענפי משק בסיכון אקלים (מסוג סיכון מעבר) מוגבר. הדיווח נועד לאפשר פיקוח תדיר על חשיפת הבנק לסיכון, בהתאם למדיניות האשראי והמדיניות הפיננסית של הבנק. הדיווח הרבעוני מתייחס לשיעור החשיפה הפיננסית של הבנק ביחס לכלל הענפים המצויים בחשיפה גבוהה לסיכון מעבר אקלימי, בהתאם להגדרת הבנק ולפרקטיקות הגלובליות המקובלות. לצד קבלת תמונת מצב שוטפת ביחס לחשיפת תיק האשראי לסיכונים אקלים, הדיווח מאפשר לוועדה לעקוב אחר מגמת החשיפה לענפים המצויים בסיכון גבוה ולוודא כי היא תואמת את תיאבון הסיכון של הבנק.

ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין

הוועדה אמונה על תחום ה-ESG בבנק, ובמסגרת זאת, עוסקת באסטרטגיה האקלימית של הבנק. כחלק מפעילותה השוטפת, הוועדה מאשרת אחת לשנה את דו"ח ה-ESG השנתי של הבנק ואת היעדים בתחום. בין אלו, נמנים יעדי מימון והשקעות לטובת פרויקטים המקדמים סביבה ירוקה, והפחתת המדרך הפחמני הנובע ממערך התפעול של הבנק.

במהלך שנת 2022 והמחצית הראשונה של שנת 2023, התקיימו 11 דיונים אשר עסקו בתחום האקלים, הן כחלק מדיוני ניהול סיכונים והן כחלק מניהול תחום ה-ESG בבנק. דיונים אלו התקיימו במסגרת מליאת הדירקטוריון, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים וועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין. במסגרת דיונים אלו, קיבלו הדירקטורים סקירות מקיפות (לרבות ממומחי סביבה חיצוניים) אודות ההזדמנויות והסיכונים הקשורים לשינויי אקלים וכן אודות היערכות המגזר הפיננסי למעבר לכלכלה דלת פחמן, לרבות רגולציה מקומית ובינלאומית. כמו כן נידונו ואושרו עדכונים של יעדי האקלים של הבנק לשנת 2030. הבנק מחויב להמשיך לקדם ולפתח את הידע וההבנה של הנהלת הבנק והדירקטוריון בתחום האקלים וביחס להזדמנויות הפיננסיות ולסיכונים הגלומים בו.

אסטרטגיית ESG ולעדכן אותה מעת לעת במידת הצורך, וכן לבחון את העמידה ביעדי ה-ESG שהוגדרו, תוך יצירת שיתופי פעולה פנים ארגוניים להטמעה ולקידום התחום. המלצות הוועדה לקידום מהלכים אסטרטגיים יועברו להנהלה ולדירקטוריון לאישור.

בנוסף, קיים צוות היגוי בין-חטיבתי לתחום ניהול סיכונים אקלים, בראשות מנהל אגף סיכונים אשראי בחטיבה לניהול סיכונים. הצוות אמון על גיבוש תוכנית עבודה רב שנתית לקידום מסגרת ניהול סיכונים אקלים בבנק, כפי שאלו באים לידי ביטוי בהוראת ניהול בנקאי תקין שבנק ישראל פרסם ביוני השנה בנושא ניהול סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים. ההוראה כוללת, בין היתר, דרישה להגדרת מבנה ממשל תאגידי אפקטיבי לתחום, לרבות חלוקת תחומי אחריות סדורה בין היחידות הארגוניות ובין שלושת קווי ההגנה.

אנו ממשיכים לפתח ולשכלל את מבנה הממשל של תחום האקלים בבנק, על מנת להבטיח ניהול אפקטיבי ועמידה ביעדי האקלים של הבנק והלימה להתפתחויות הרגולטוריות.

לצד עדכונים שוטפים ודיוני ההנהלה שהתקיימו בנושא (הן דיונים ייעודיים והן כחלק מדיונים כלליים בנושאי ESG), המשכנו במהלך שנת 2022, להעמיק את מומחיות חברות וחברי ההנהלה והדירקטוריון בתחומי ESG, בדגש על סיכונים והזדמנויות בתחום האקלים. זאת באמצעות הדרכות בתחום שהועברו על ידי מנהלת ה-ESG של הבנק, מנהלת תחום סיכונים אקלים של הבנק ומומחים מקצועיים חיצוניים.

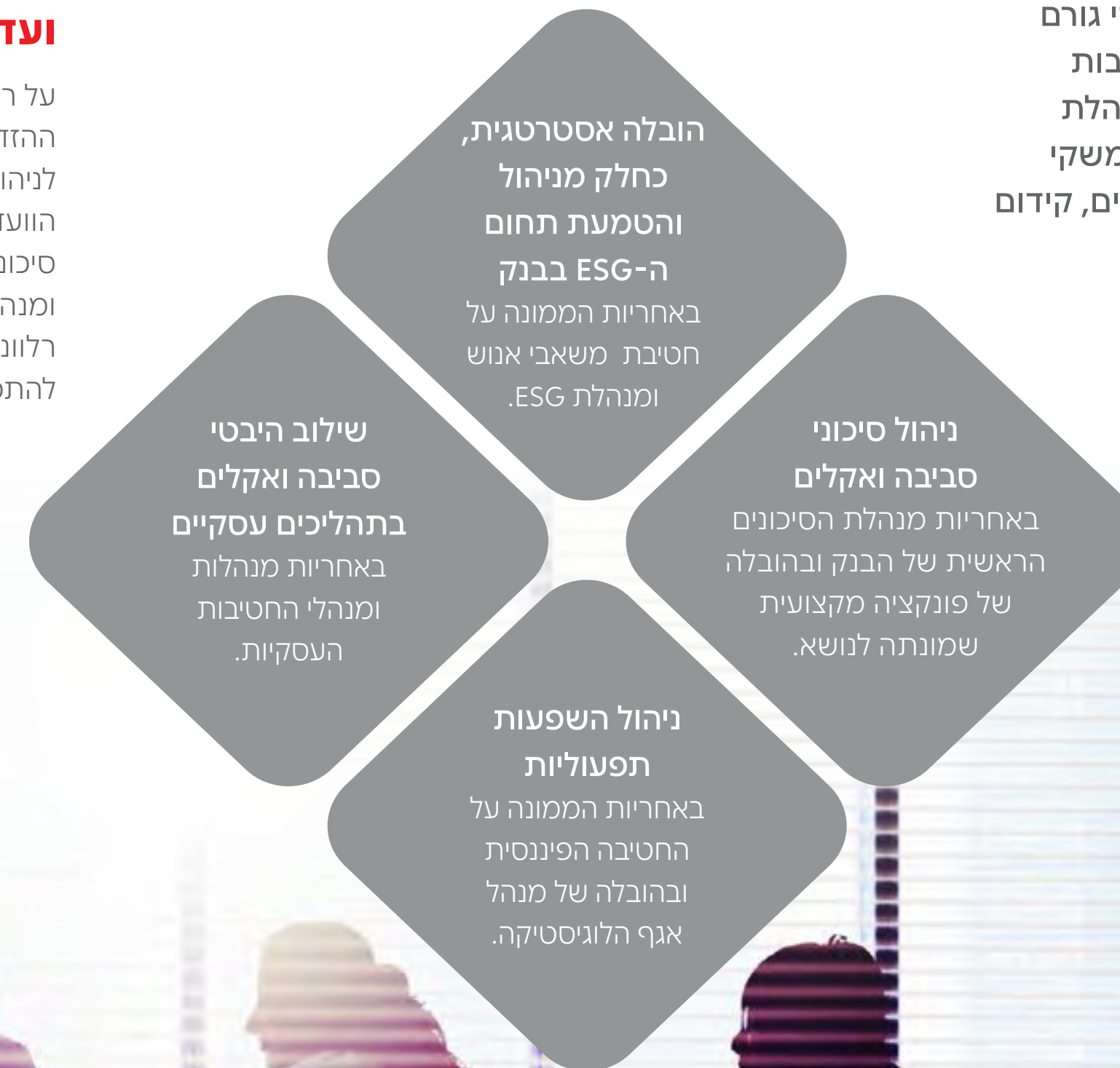
ועדות היגוי ESG וסיכונים אקלים

על רקע ההתפתחויות הרגולטוריות בנושא האקלים ולאור ההזדמנויות הגלומות בתחום, הקמנו בינואר 2023 ועדת היגוי לניהול ESG בבנק, תוך שימת דגש על תחום האקלים. בראשות הוועדה עומדים מנהל חטיבת מש"א ומנהלת חטיבת ניהול סיכונים. מנהלת ESG מובילה את הוועדה, אשר מורכבת ממנהלות ומנהלים בכירים ממגוון חטיבות, לרבות חברות וחברי הנהלה רלוונטיים, ומשתתפים בה גם מומחים חיצוניים. הוועדה עתידה להתכנס פעמיים בשנה, ותפקידה לעקוב באופן שוטף אחר יישום

תפקיד ההנהלה בהערכה ובניהול סיכונים והזדמנויות בתחום האקלים

כתחום רוחבי החוצה את הבנק ומשפיע על מגוון רחב של היבטים בפעילותו, ניהול תחום האקלים בבנק אינו מרוכז בידי גורם יחיד, אלא מאופיין בניהול חוצה חטיבות ודרגים ובמעורבות חברות וחברי הנהלת הבנק הרלוונטיים, תוך שילוב של ממשקי עבודה משמעותיים ליישום התהליכים, קידום התחום ועמידה ביעדים.

ניהול היבטי סביבה ואקלים בבנק כולל ארבעה רבדים:

אסטרטגיה

על מנת להתמודד בהצלחה עם שינויי האקלים, ולעמוד בהתחייבויות הגלובליות והלאומיות בתחום, נדרשת הירתמות והיערכות מצד כלל הגורמים במשק: משרדי ממשלה, ארגונים עסקיים ואנשים.

כחלק מאסטרטגיית ESG של הבנק, אנו בבנק הפועלים מחויבים להמשיך לקדם מימון והשקעות בנות קיימא וללוות את לקוחותינו במעבר לכלכלה דלת פחמן. זאת תוך ניהול סיכוני סביבה ואקלים ושאיפה להפחית את השפעות הפעילות העסקית של הבנק על פליטות גזי חממה, לתמיכה ביעדי האקלים של מדינת ישראל.

התפיסה שלנו בתחום האקלים כוללת שלושה מימדים:

צמצום השפעות סביבתיות

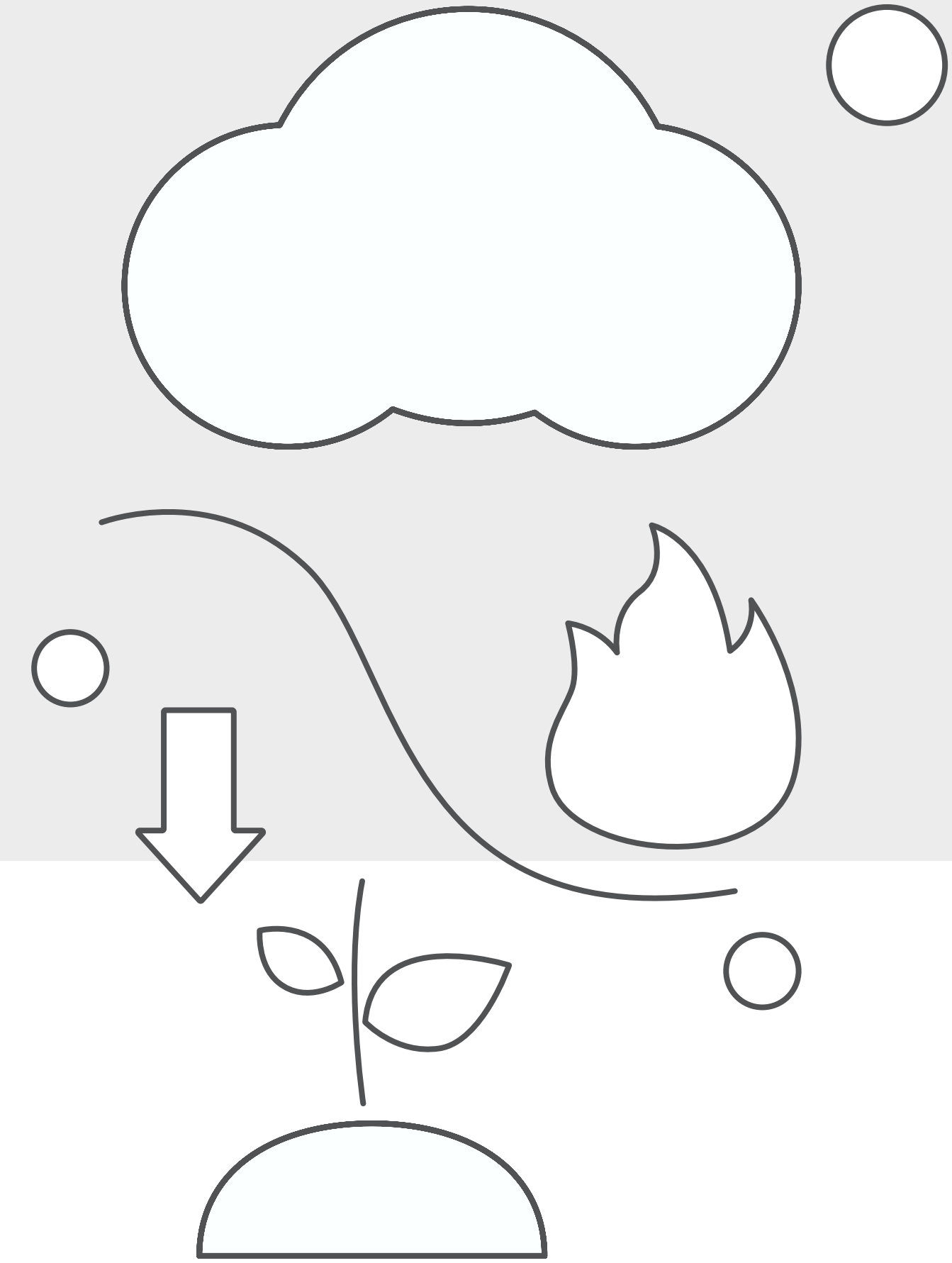
- ◆ המשך ירידה במדרך הפחמני התפעולי של הבנק - הוגדר יעד לירידה של 60% עד לשנת 2030 (ביחס לשנת 2020).
- ◆ שילוב שיקולי ESG בתהליך בחירת ספקים.
- ◆ מדידת פליטות פחמן בתיק האשראי העסקי על פי מתודולוגיית PCAF.
- ◆ תמיכה במיזמים של קיבוע פחמן.

ניהול סיכוני סביבה ואקלים

- ◆ ניהול סיכוני סביבה ואקלים בפעילותנו העסקית, לרבות הטמעת שיקולים אלו בהחלטות אשראי והשקעות.
- ◆ התחייבות לא לממן או להשקיע בפרויקטים חדשים של חיפוש והפקת פחם ונפט.
- ◆ צמצום הדרגתי של האחזקות בתיק הנוסטרו של הבנק בחברות העוסקות בפעילות פחם ונפט, עד לאיפוס בסוף שנת 2026.

תמיכה במעבר לכלכלה דלת פחמן

- ◆ פיתוח מוצרים פיננסיים ושירותים בנקאיים המסייעים להאצת המעבר לכלכלה דלת פחמן:
- ◆ הגדלת המימון וההשקעות בפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה: הבנק הגדיר יעד של 37 מיליארד ש"ח עד לסוף 2030.
- ◆ הנפקת אג"ח ירוקה, הראשונה בישראל, בהיקף של מיליארד \$.
- ◆ מתן אשראי ייעודי עבור עסקים קטנים, חקלאים ומשקי הבית, לעידוד התקנת מערכות סולאריות.
- ◆ פיתוח פיקדונות ייעודיים המאפשרים לחוסכים להיות שותפים לאימפקט סביבתי.
- ◆ קידום תהליך ייעוץ השקעות ESG ללקוחות מיועצים.
- ◆ עידוד ותמיכה בתעשיית ה-Climate-tech.

הזדמנויות וסיכונים בתחום האקלים

שינוי האקלים הוא אחד האתגרים המרכזיים שהעולם מתמודד איתם, וצפויות להיות לו השפעות מרחיקות לכת על מערכות אקולוגיות ועל תהליכים כלכליים וחברתיים. לכן לאופן שבו ארגונים נערכים לקראת ההתמודדות עם השלכות אלו יש השפעה משמעותית על יכולתם לצמוח בשנים הקרובות. השלכות שינוי האקלים על הסקטור הפיננסי הן מורכבות במיוחד, משום שהוא מייצר סיכונים פיננסיים ותפעוליים מהותיים בצד הזדמנויות עסקיות חדשות. הסיכונים וההזדמנויות נוגעים למגוון רחב של היבטים בפעילות הבנק, לרבות המוצרים, השירותים, התהליכים והתפעול.

הזדמנויות - מימון והשקעות בנות קיימא

משבר האקלים מצריך היערכות לשינויים הפיזיים שהולכים ומתגברים, לצד מעבר לכלכלה דלת פחמן ועולם מאופס פליטות. ולכן גלומה בו הזדמנות לצמיחה כלכלית, דרך פיתוח טכנולוגיות ותשתיות ירוקות וכניסה לשווקים חדשים בעולמות ה-Climate-tech והחדשנות הסביבתית.

מימון פרויקטים ירוקים והשקעות בנות קיימא מהווים מבחינתנו הזדמנויות עסקיות משמעותיות, ואנו רואים זאת כחלק מאחריותנו כארגון פיננסי גדול, לתמוך בצמיחתה החברתית והכלכלית של ישראל ובמהלכים הגלובליים למאבק בשינוי האקלים למען

עתיד הדורות הבאים. במסגרת זאת, אנו פועלים להגדלת המימון וההשקעות בפרויקטים ירוקים, לצד ליווי לקוחותינו במעבר לכלכלה דלת פחמן, ובכך מקדמים את המאמצים להפחתת פליטות פחמן (מיטיגציה) ואת התאמתן של תשתיות (אדפטציה) להתמודדות עם שינויי האקלים. בהקשר זה אפשר למנות, בין היתר, פתרונות מימון ללקוחות החטיבה העסקית והחטיבה הקמעונאית, הנפקת האג"ח הירוקה הראשונה בישראל (בשנת 2021), לצד פיתוח פיקדונות ייעודיים והשקעות בפרויקטים של אנרגיות מתחדשות, באמצעות זרוע ההשקעות הריאליות של הבנק 'Poalim Equity'.

3.32
מיליארד ₪

לפרויקטים לטיפול
במים ושפכים

1.35
מיליארד ₪

לטיפול בפסולת
ומניעת זיהום

7.49
מיליארד ₪

לפרויקטים של
בנייה ירוקה

1.95
מיליארד ₪

להסעת המונים
ולתחבורה נקייה

5.38
מיליארד ₪

לפרויקטים של
אנרגיות מתחדשות²

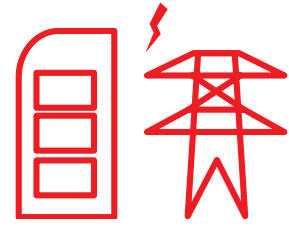
19.5
מיליארד ₪²

היקף יתרות האשראי שניתן
לפרויקטים המקדמים
סביבה ירוקה

מדידת יתרות האשראי הירוק שניתן על ידי הבנק וסיווגו לקטגוריות התבצע תוך סיוע ובקרה של מומחי סביבה מפירמת הייעוץ BDO. מתודולוגיית הסיווג לקחה בחשבון את הקריטריונים המוצגים בטיוטת הטקסונומיה, לצד בחינה מקצועית של תועלות סביבתיות נוספות, לרבות אדפטציה לשינויי אקלים, קידום כלכלה מעגלית, מניעת זיהום ועוד (להרחבה על תהליך הסיווג לקטגוריות ירוקות ועל תהליך הבקרה של פירמת BDO על מדידת היקף מימון הירוק ראו דוח ESG עמוד 182-183).

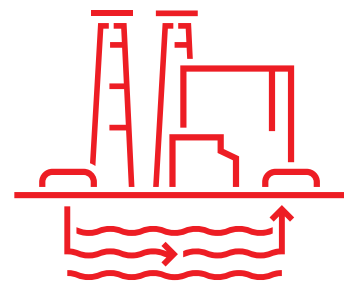
בסוף שנת 2022 פרסם המשרד להגנת הסביבה טיוטה ל-'טקסונומיה הישראלית הירוקה', שנועדה לסווג פעילויות כלכליות לפי תרומתן למטרות אקלים כפי שהוגדרו במסמך והשפעתן על אינטרסים סביבתיים. טיוטת הטקסונומיה הישראלית נשענת על הטקסונומיה של האיחוד האירופי (EU Taxonomy), תוך התאמות של קריטריונים ספציפיים לפי מאפייניה הייחודיים של מדינת ישראל. בשלב זה, טיוטת הטקסונומיה הישראלית מתייחסת לקריטריונים בעלי תרומה משמעותית למיטיגציה בלבד. תהליך

2. היקף יתרות נכון ל-31 לדצמבר 2022 - מאזני וחוף מאזני. להרחבה על הפרוייקטים הירוקים השונים ראו דוח ESG לשנת 2022 עמודים 124-121.
3. יתרה זו כוללת 107 מיליון ₪ אשראי לפרויקטים של התייעלות אנרגטית (לרבות תשתית עירונית של תאורת רחוב ידידותית לסביבה).

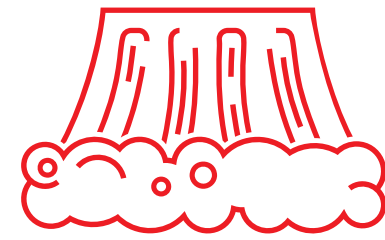
אגירת חשמל

מימון מגוון פרויקטים של פיתוח וייצור פתרונות אגירה בארצות הברית.

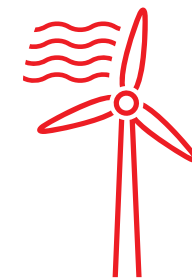
אנרגיה גיאותרמית

מימון פרויקטים לייצור אנרגיה גיאותרמית בחו"ל, לרבות במדינות מתפתחות כגון גואטמלה והונדורס.

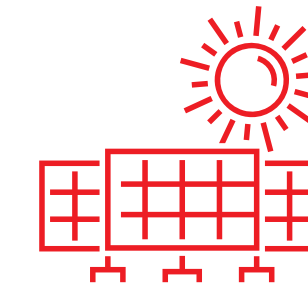
אגירה שאובה

מימון והקמת מתקן לייצור חשמל בטכנולוגיית אגירה שאובה בהספק מותקן של 340 מגה וואט.

אנרגיית רוח

מימון חוות רוח סירין בגלבוה, עמק הבכא ובראשית שברמת הגולן, בהיקף כולל של כ-320 מגה וואט.

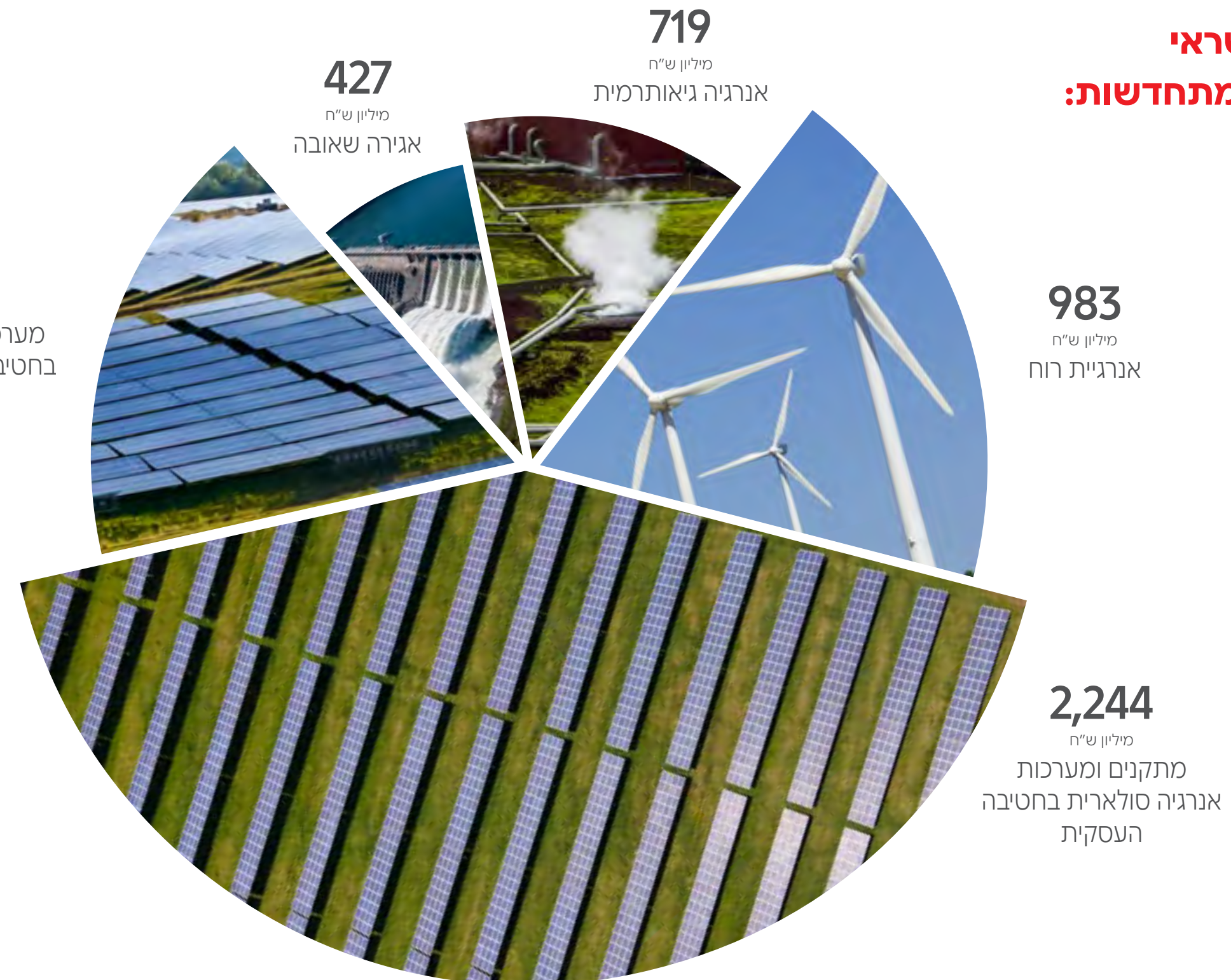
אנרגיה סולארית

מימון פרויקטים גדולים ללקוחות החטיבה העסקית, להקמת מתקנים ומערכות אנרגיה סולארית ברחבי הארץ ובחו"ל בהיקף של עשרות מגה וואט בכל פרויקט, בהם תחנות כוח פוטו-וולטאיות ותחנות כוח תרמו-סולאריות (באשלים), מערכות אגרו-וולטאיות במטעים חקלאיים ומערכות פוטו-וולטאיות על גבי מאגרי מים. זאת לצד מתן אשראי ללקוחות פרטיים ועסקיים בחטיבה הקמעונאית להתקנת מערכות סולאריות קטנות ובינוניות בעיקר על גגות.

אנרגיות מתחדשות

מדינת ישראל הגדירה יעד לפיו ייצור החשמל מאנרגיות מתחדשות יעלה ל-30% עד לשנת 2030. אנו רואים חשיבות רבה בסיוע ובתמיכה במעבר לשימוש באנרגיות מתחדשות במשק הישראלי. במסגרת זו, העניק הבנק מימון להקמה של פרויקטים שונים, ביניהם:

תמהיל אשראי לאנרגיות מתחדשות:

הלוואה ייעודית ללקוחות פרטיים ולעסקים קטנים למימון, רכישה והתקנה של מערכת סולארית

'הסדרה תעריפית' היא יוזמה של המדינה המאפשרת למשקי בית, לחקלאים ולעסקים להתקין מערכות אנרגיה סולאריות לייצור חשמל לשימוש פרטי או למכירתו בתעריף ידוע מראש לחברת החשמל. הבנק זיהה ביוזמה זו הזדמנות ליצירת ערך משותף: עבור הלקוחות בהוזלת עלויות החשמל ויצירת מקור הכנסה נוסף, עבור הסביבה בקידום אנרגיה ירוקה, ועבור הבנק במתן פתרונות אשראי. לפיכך, מציע הבנק ללקוחותיו הפרטיים והעסקים הקטנים הלוואה ייעודית למימון רכישה והתקנה של מערכות אנרגיה סולארית, בשיעור של עד 100% מימון ובתנאים מועדפים. גם בשנת 2022 הצענו ללקוחות פוטנציאליים, מימון להתקנת מערכות סולאריות. האשראי שהעמיד הבנק ללקוחותיו ביניהם חקלאים ובעלי משקים, למימון להתקנת מערכות סולאריות עמד בשנת 2022 על כ-896 מיליון ש"ח, עלייה של כ-30% מהיקף האשראי בשנת 2021.

תחבורה נקייה והסעת המונים

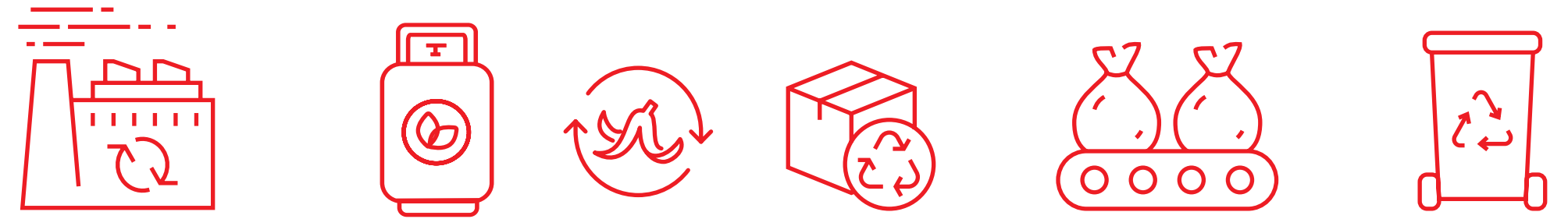
צפיפות התנועה בכבישי ישראל היא הגבוהה במדינות ה-OECD⁴ ומובילה לזיהום סביבתי משמעותי. הבנק מממן מספר פרויקטים המקדמים הסעת המונים ותחבורה נקייה, כגון מימון ההקמה וההרחבה של פרויקט הרכבת הקלה בירושלים - רכבת חשמלית להסעת המונים המשמשת כ-160,000 נוסעים מדי יום, תורמת להפחתה של זיהום אוויר ורעש ואף צפויה לסייע להפחתה של 15% בשימוש ברכבים ממונעים בירושלים עד שנת 2030⁵. בנוסף, הבנק מממן מספר פרויקטים העוסקים במכירה ובהתקנה של עמדות הטענה לרכבים חשמליים.

בנייה ירוקה

התקן הישראלי לבנייה ירוקה (ת"י 5281) הושק בשנת 2005 ונועד לצמצם השפעות שליליות של תהליכי בנייה ושימוש במבנים על הסביבה, באמצעות הפיכת פסולת בניין לחומרים תקינים שיעזרו לקדם כלכלה מעגלית. החל מחודש מרץ 2022 התקן חל בהדרגה כתקן בנייה מחייב עבור כ-90% מהבנייה החדשה בישראל. בנייה בתקן צפויה להביא לצמצום של פליטות גזי חממה ממבנים וגם לצמצום של כ-21% בצריכת החשמל⁶. כמו כן, להערכת המשרד להגנת הסביבה צפוי זינוק נרחב בהיקפי הבנייה הירוקה בישראל, באופן שייתן מענה להתמודדות עם שינויי האקלים, הן על ידי הפחתת פליטות גזי חממה, והן בחיזוק מבנים והתאמות לשינויי האקלים. הבנק מממן מספר פרויקטים של בנייה ירוקה למגורים ומסחר ברחבי הארץ, המבוססים על תקני בנייה ירוקה ישראליים ובינ"ל.

טיפול בפסולת ומניעת זיהום

משק הפסולת במדינת ישראל נעדר תשתיות איכותיות לטיפול בפסולת ומתאפיין באחוזי הטמנה גבוהים, לצד אחוזי מחזור נמוכים ביחס למדינות ה-OECD⁷. לאור זאת הפחתת ייצור הפסולת לנפש, לצד הפיכתה למשאב תוך ניהול משק הפסולת בהתאם להיררכיית הפסולת, עומדים בבסיס החזון האסטרטגי של המשרד להגנת הסביבה⁸. בשנת 2022 בנק הפועלים העניק מימון לפרויקטים מגוונים לטיפול בפסולת, בהם:

- איסוף פסולת המופרדת במקור והעברתה למחזור**
- אתרי מחזור**
- אתרי קומפוסט**
- מתקני מיון מתקדמים לפסולת מעורבת (שאינה מופרדת במקור) אשר תורמים למחזור הפסולת על פני הטמנתה**
- מתקני מיון מתקנים לייצור חשמל מביו-גז**
- אתרי קומפוסט**
- מתקנים להשבת אנרגיה ויצירת דלק מעובד מפסולת (RDF).**

הבנק מממן מספר פרויקטים למימון וטיפול בפסולת עירונית המייצרים חשמל מביו-גז, ביניהם הקמת Zero Waste, מתקן לטיפול בפסולת עירונית בשפד"ן, בעל קיבולת של לפחות 1,000 טון פסולת ליום. לכשיוקם, מתקן זה יטפל בכ-400,000 טון פסולת עירונית מעורבת בשנה, תוך מיון לפסולת אורגנית, פלסטיק, נייר ומתכות, וכך לצמצם בכ-50% את הפסולת שמועברת להטמנה. לאחר מיון, הפסולת האורגנית עתידה לעבור עיכול אנאירובי, תהליך בעל תוצר של דשן לחקלאות וביו-גז להפקת חשמל בהספק של כ-12 מגה וואט⁹.

טיפול במים ובשפכים

מדינת ישראל מתמודדת זה שנים עם משבר מים, בין היתר כתוצאה ממינועט משקעים והידלדלות מקורות מים טבעיים¹⁰. בשל משבר האקלים ולאור מיקומה הגיאוגרפי, מדינת ישראל חשופה לפגיעה במקורות המים הטבעיים ובאיכות המים ונמצאת בסיכון מים גבוה שעלול להחמיר¹¹. התפלת מים היא אחת הדרכים לייצר מים חדשים ממקורות מים קיימים, כאשר כיום מרבית מאספקת המים למגזר הביתי בישראל מקורה במים מותפלים. הבנק מממן את פרויקטי ההתפלה בפלמחים, בחדרה, בשורק, באשדוד וכן במתקן ההתפלה העתידי בגליל המערבי, אשר יתפיל כ-100 מיליון מ"ק לכשיוקם. נכון להיום, היקף המים המותפלים מפרויקטים הממומנים על ידי הבנק עומד על כ-600 מיליון מ"ק לשנה.

דרכים נוספות לנצל מיטבית מקורות מים קיימים הן טיפול בשפכים וניצול הקולחים והבוצה לשימושים חקלאיים, טיהור מים באמצעים ביולוגיים, וכן הקמת מאגרי מים לניצול מי שפכים ומי שיטפונות, זאת באמצעות טיפול במים והשבתם להשקיה.

בשנת 2022, העניק הבנק מימון לפרויקטים לטיפול במים ושפכים, ביניהם:

- ◆ אספקה של מים ושירותי ביוב ביעילות אספקה גבוהה (בשיעור פחת באספקת מים מתחת ל-5%);
 - ◆ מתקני טיפול בשפכים באיכות מים המאפשרת השקיה והזרמה לנחלים ללא הגבלה;
 - ◆ מיזמי קלינטק המספקים פתרונות אספקה, השקיה, טיהור וחיסכון במים, כולל במדינות מתפתחות.
- בנוסף, הבנק הינו אחד המממנים של פרויקט הרחבת ושדרוג תשתיות 'איגודן', האחראי על פיתוח והתאמת תשתיות הביוב של גוש דן לצרכים עתידיים ולגידול האוכלוסין הצפוי. מכון השפד"ן, המהווה חלק מתשתיות 'איגודן', מספק כיום כ-130 מיליון קוב מים מטופלים לחקלאות וכ-70% מצריכת המים לחקלאות שבנגב¹².

8. מתוך מסמך מדיניות של המשרד להגנת הסביבה: "אסטרטגיית פסולת 2020, 2030".
 9. מתוך אתר הפרויקט, זירו-וויסט.
 10. מתוך דוח של מרכז המחקר והמידע של הכנסת: "משק המים בישראל - סוגיות מרכזיות, 2018".
 11. מתוך דוח ההיערכות הלאומית להסתגלות לשינויי אקלים, משרד מבקר המדינה, 2021.
 12. מתוך אתר הפרויקט, איגודן.

4. מתוך הערכות דוח מבקר המדינה: "משבר התחבורה בישראל, 2019".
 5. על בסיס חזון ומתודולוגיה של צוות תכנית אב לתחבורה ירושלים.
 6. מתוך סקר צריכת חשמל השוואתי בין דירות ירוקות ודירות סטנדרטיות מטעם המשרד להגנת הסביבה.
 7. מתוך גילוי דעת של המשרד להגנת הסביבה: "בנייה ירוקה ככלי להתמודדות עם שינויי האקלים וקידום כלכלת משאבים מעגלית, 2021".

בתום שנתיים מיום ההנפקה, סיימנו את ההקצאה של כל הסכום שגויס במסגרת האג"ח בהיקף של מיליארד \$, לטובת פרויקטים ירוקים, בהתאם לתמהיל הקטגוריות שלהלן:

16%
תחבורה
נקיה

44%
אנרגיות
מתחדשות

21%
בניה ירוקה

19%
טיפול בפסולת

הנפקת האג"ח הירוקה הראשונה במערכת הפיננסית בישראל

באוקטובר 2021, בנק הפועלים הנפיק, לראשונה בישראל, אג"ח ירוקה מסוג COCO בהנפקה בין-לאומית פרטית. האג"ח הונפקה בהתאם לעקרונות ה-Green Bond Principles (GBP), של ארגון ה-ICMA.

האג"ח, שהונפקה בשווי של מיליארד דולר, זכתה לביקושים גבוהים ע"י משקיעים מוסדיים בין-לאומיים ומקומיים.

כחלק מהנפקת האג"ח, הגדיר הבנק מסגרת מימון והשקעות ירוקות (Sustainable finance framework). המסגרת מפרטת, בין היתר, את סוגי הפרויקטים שניתן לממן או להשקיע בהם דרך האג"ח, בקטגוריות שנבחרו (אנרגיות מתחדשות, טיפול בפסולת ומחזור, תחבורה חשמלית, בנייה ירוקה והתייעלות אנרגטית), את תהליך ההקצאה ואת מדדי האימפקט.

כחלק מעקרונות GBP, הבנק הקים ועדה ייעודית לניהול כספי האג"ח הירוק, אשר אחראית:

- ◆ לבחור את הפרויקטים שייכללו תחת האג"ח ולוודא שהם תואמים את הקריטריונים שהוגדרו במסגרת ה-framework.
- ◆ לאשר את דוח האימפקט השנתי.

הוועדה מורכבת מנציגות של החטיבה העסקית, חטיבת שווקים פיננסים ובנקאות בין-לאומית, חטיבה פיננסית ומנהלת ה-ESG בבנק והיא מתכנסת בתדירות חצי שנתית.

מניתוח הערכת אימפקט שהבנק ביצע על פי מתודולוגיות מדידה בינלאומיות (CDM, PCAF), מוערך כי חלקו של הבנק בחיסכון בפליטות בזכות מימון פרויקטים אלו,

עומד על **267,410** טון CO₂e מדי שנה. לפרטים נוספים ניתן לקרוא [בדוח האימפקט שהתפרסם באתר הבנק](#).

שירותי ייעוץ השקעות ומוצרים פיננסיים מבוססי ESG

פיקדונות עם אימפקט סביבתי

במהלך השנים האחרונות השקנו מוצרים ייחודיים ובלעדיים המאפשרים ללקוחות הבנק להפקיד לחיסכון ולצד זאת, לייצר אימפקט חברתי-סביבתי. במהלך שנת 2020 השקנו את הפיקדון הסביבתי הראשון בשיתוף עם עמותת 'צלול' שנועד להפחית שימוש בכלים מפלסטיק בגני ילדים בפריפריה.

במהלך שנת 2022 השקנו פיקדון עם אימפקט סביבתי נוסף בשיתוף עם עמותת 'וזמת האנרגיה הטובה', המאפשר ללקוחותינו לחסוך בפיקדון ובמקביל, לקדם סביבה ירוקה. זאת באמצעות מנגנון הקובע כי הבנק יעביר לעמותת 'וזמת האנרגיה הטובה' סכום זהה לגובה הריבית שנצברה בפיקדון לטובת נטיעת עצים בערים וביישובים נבחרים ברחבי הארץ. בהתאם לתנאי הפיקדון, העביר הבנק תרומה בסך 250 אש"ח לטובת נטיעת חורשות עצים ב- 8 ישובים בפריפריה ברחבי הארץ לרווחת הקהילה וליצירת סביבה ירוקה.

פיקדון מובנה ESG - בנק הפועלים היה הגוף הפיננסי הראשון

בישראל להשיק פיקדונות מובנים ESG. זהו פיקדון העוקב אחר ביצועיהן של 10 מניות גלובליות בעלות דירוג ESG גבוה וכולל מענק מותנה הנגזר מביצועי המניות כאמור, בתקופת זמן מוגדרת מראש. בשנת 2020 השיק הבנק שלושה פיקדונות מובני ESG ובשנת 2021 שני פיקדונות נוספים. בשנת 2022 לאור התנודתיות הגדולה בשווקי ההון, לא השקנו מוצר זה ואנו נבחן השקה של מוצרים כאלו בשנים הבאות בהתאם.

השקעות ESG צוברות תאוצה בעולם בשנים האחרונות והמגמה מלמדת על המשך עלייה מתמדת. המודעות לתחום זה עולה גם בקרב משקיעים מוסדיים בישראל, ובשנתיים האחרונות גם בקרב הרגולטורים בתחום. בנק הפועלים בחר כבר החל משנת 2019 לקדם תפיסה זו בקרב לקוחותיו, הן באמצעות שילוב שיקולי ESG בתהליכי ייעוץ השקעות ללקוחותינו והן באמצעות פיתוח מוצרים פיננסיים מבוססי ESG / אימפקט סביבתי.

שירותי ייעוץ השקעות ESG

כחלק משירותי ייעוץ השקעות פיננסיות השקנו במהלך שנת 2019 את תהליך ייעוץ השקעות אחראיות. במסגרת זאת, אנו מאפשרים לקבל במהלך שיחות ייעוץ השקעות, ללקוחות המעוניינים בכך, המלצות השקעה על מניות ואג"ח גלובליות של חברות בעלות דירוג ESG גבוה, וכן המלצות על ETF המתמקדים בתחום ה-ESG. שילוב פרמטרים אלו בשיחת הייעוץ נעשה לאחר תהליך ליבון צרכים עם הלקוח במסגרתו הגדיר שמבקש ייעוץ המשלב שיקולי ESG. כחלק מהטמעת תהליך ייעוץ השקעות ESG אנו מקיימים הכשרות מקצועיות בהתאם לכלל היועצים הפיננסיים בהובלת אגף הייעוץ והמחקר בבנק. במהלך השנים 2021-2022 התקיימה סידרה של 28 הדרכות שונות שעסקו במגוון נושאים ביניהם: ניתוח נתוני אנליזות ESG ופרקטיקות מקובלות להשקעות אחראיות. מגמות ESG בעולם בדגש על השלכות שינוי האקלים, מגמות רגולטוריות בעולם וההשלכות הצפויות על המגזר העסקי ואסטרטגיית ESG של הבנק. בנוסף להדרכות החובה התקופתיות, בשנת 2022 הקמנו את פורום יועצי השקעות ESG בבנק המונה עשרות יועצים. מטרת הפורום הינה להעשיר את הידע המקצועי של היועצים שלנו בתחום ה-ESG והשקעות אחראיות באמצעות שיתוף ידע וקידום שיח פנימי בנושא.

הדרכות והכשרות בתחום האקלים

כדי להעצים את מודעות עובדות ועובדי הבנק לנושא, התחלנו לשלב את תחום האקלים בתוכנית ההדרכות השנתית של הבנק. במהלך השנתיים האחרונות הועברו למעלה מ-20 הדרכות לאגפים וליחידות בבנק, אודות מגמות ESG ואקלים בעולם, תוך שימת דגש על התפתחויות רגולטוריות, השלכות כלכליות של משבר האקלים ואסטרטגיית ה-ESG של הבנק. כמו כן, ההדרכות עסקו בהיבטי סיכונים אקלים, כולל היכרות עם גורמי סיכון אקלימיים פיננסיים ועם פעילות הבנק בנושא.

שאלון הערכת ESG בבחירת ספקים

במהלך שנת 2022 גיבשנו שאלון שנועד לאפשר לנו להעריך את מידת היישום של היבטי ESG אצל הספקים שעמם אנחנו עובדים. זאת מתוך שאיפה להרחיב את האימפקט שלנו בהטמעת עקרונות ESG בקרב הספקים וכן להפחית סיכונים פוטנציאליים בשרשרת האספקה בבנק. השאלון מתייחס להיבטי מדיניות, נהלים, יעדים ומדדי ביצוע בתחומי הסביבה, החברה והממשל התאגידי. תשובות הספק ישוקללו לכדי ציון הערכת ESG, אשר ישולב בתהליך קבלת ההחלטות בבנק בעת התקשרות עם ספק חדש או בחידוש התקשרות עם ספק קיים, בכפוף לסף המהותיות של היקף ההתקשרות. במהלך 2023 בכוונתנו לבצע פיילוט בנושא ולהרחיב בהדרגה את השימוש בו בקרב ספקים נוספים.

תמיכה ועידוד תעשיית האקלים-טק בישראל

אנו מאמינים שהאצת המעבר לכלכלה דלת פחמן במטרה להתמודד עם משבר האקלים, מצריכה יותר מכל חדשנות טכנולוגית ולכן אנו רואים חשיבות רבה בתמיכה ובעידוד תעשיית ה-Climate-tech המקומית שנמצאת בצמיחה מואצת, הן באמצעות מגוון שירותים פיננסיים ובנקאיים באמצעות פועלים הייטק, הן על ידי השקעה בקרנות VC המשקיעות בסטרטאפים בתחום, באמצעות זרוע ההשקעות הראליות של הבנק "Poalim Equity", וכן באמצעות שיתופי פעולה עם גורמים נבחרים באקו-סיסטם.

הבנק פועל לקידום יזמות טכנולוגית המייצרת ערך משותף כלכלי, סביבתי וחברתי. אנו תומכים מזה מספר שנים ב'עמותת בוגרי 8200' המפעילה תוכנית ליווי הכשרה אינטנסיבית בת חמישה חודשים לסטרטאפים שמפתחים פתרונות טכנולוגיים מתקדמים לבעיות חברתיות וסביבתיות. במסגרת זאת הקמנו בשיתוף עם חברת 'דוראל' את מגמת 'אקלים ואנרגיה' באקסטרטור Impact 8200 במטרה ללוות סטרטאפים שמפתחים פתרונות טכנולוגיים מתקדמים בתחום האקלים. בתכנית זו ליווינו במהלך השנתיים האחרונות כ-10 סטרטאפים, שקיבלו לצד ייעוץ וליווי מקצועי גם מענקים כספיים מטעם בנק הפועלים ו'דוראל', לתמיכה בהמשך פעילותם.

להרחבה על פעילות זאת ראו דוח ESG לשנת 2022 פרק פועלים לצמיחת חברות הייטק.

Blue-tech

לים תפקיד חשוב בשמירה על אקלים יציב, ולנוכח שינויי האקלים הגלובלי יכולתו של הים לאזן את האקלים מצויה בסכנה. שמורות טבע, תכנון ימי מושכל וממשק דיג בר-קיימא מאפשרת לשמירה על הטבע הימי להמשיך ולשגשג. במהלך שנת 2023 אנו נתמוך בתוכנית ההכשרה הבינלאומית של SwitchMed ושל האיחוד האירופי שמטרתה לקדם 'כלכלה כחולה' באגן הים התיכון ולסייע בהקמת מיזמים לצמיחה כחולה וניהול מקיים של משאבי ים. התוכנית מובלת בישראל על ידי מעבדות החדשנות (HIL) ובית הספר למדעי הים באוניברסיטת חיפה בשיתוף עם האיחוד האירופי ו'עסק ירוק', והיזמים שייקחו חלק בתוכנית יזכו לליווי, ידע וכלים לפיתוח המיזם שלהם, וכן יוכלו להתמודד על פרסים שיוענקו לשלושת המיזמים המובילים, זאת לצד חשיפה למשקיעים.

קיבוע פחמן ושמירה על המגוון הביולוגי

במסגרת מחויבותנו לפעול להפחתת פליטות בפעילותנו ולסייע להתמודדות עם משבר האקלים, בנק הפועלים תומך במספר פרויקטים להפחתת פליטות גזי חממה המבוססים על פתרונות טבעיים (nature based).

תמיכה בהקמת Carbon plantation

מטע הפחמן הראשון בישראל ובמזרח התיכון, במסגרתו קיבל הבנק זיכוי פחמן של 100 טון (להרחבה ראה עמ' 112 בדוח ESG של הבנק לשנת 2021).

2,703
טון CO₂e

סך הזיכוי הפחמני העומד
לרשות הבנק מהשקעה
בפרויקטים לקיבוע פחמני

יובהר כי הבנק טרם מימש את נקודות הזיכוי בחישוב המדרך הפחמני הכולל, וישקול אם לעשות זאת בעתיד לאחר קבלת התעודות מגורמי האשרור. כמו כן אנו ממשיכים לפעול להפחתת הפליטות התפעוליות של הבנק במקור, ככל שניתן וכחלק משאיפתנו לעמוד ביעד שלנו לשנת 2030.

תמיכה ב'אקו-אנרגיה' מתקן ביו-גז ברמת הגולן

המייצר גז לבעירה בתהליך פירוק פסולת אורגנית מרפתות. התמיכה בפרויקט זה נעשית באמצעות חברת אופורטו-קרבו, חברה ישראלית למסחר בפליטות פחמן. על פי התחייבות אופורטו-קרבו, הפרויקט מפחית כ-100,000 טון CO₂e מדי שנה, על ידי צמצום הטמנת פסולת והפקת חשמל מדלקים חלופיים. **הבנק רכש תעודות זיכוי פחמני בסך 2,500 טון CO₂e**. תעודות הזיכוי הפחמני מופקות בתהליך הכולל מספר שלבים בהם בחינת תרחיש קו הבסיס וקו הפרויקט, בחינת תוספתיות ההפחתה בפליטות והתאמה למתודולוגיה של מנגנון ה-CDM באו"ם. תהליך האשרור לפרויקט מבוצע על ידי פירמת רואי החשבון BDO, ויודא ואימות הנתונים נעשית בהתאם לתקני בקרת נאותות: תקן ISO-14064-3 ו-ISA3410. תעודת הזיכוי הפחמני מתועדת בתקן AA1000 על ידי ארגון התקינה הבינלאומי Accountability. בחינה משפטית של הפרויקט מבוצעת ע"י משרד עורכי הדין הרצוג-פוקס-נאמן.

פרויקט 'עמוד' בכפר-רופין

לשיקום המגוון הביולוגי ולקיבוע פחמן בשיטת הרטבה והתפראות (Rewetting and wilding) המבוצע על ידי חברת 'Terra', החברה להגנת הטבע וקיבוץ כפר-רופין. הפרויקט נהנה מאספקת מים כחלק מתוכנית 'מים לטבע' של מדינת ישראל, במסגרתו מבוצעת השבת מים לטבע. פעולת ההרטבה מביאה לגידול של מסה צמחית רבה, קיבוע פחמן בקרקע, ולשיקום ושחזור מערכות אקולוגיות ובתי גידול לחים למינים שונים ובפרט כתחנה למנוחה והצטיידות עבור ציפורים נודדות. שחזור אדמות לחות (Wetlands) באמצעות הרטבת שטחים הוא אחת מהשיטות הביולוגיות לקיבוע פחמן, שבהן הוצאת הפחמן מתבצעת באמצעות פוטוסינתזה. בדרך זו, מתאפשרת יצירה של מערכת טבעית לקיבוע פחמן איכותי וארוך טווח המוערך ביותר מאלף טון CO₂e בשנתו הראשונה, ובכ-500 טון CO₂e לשנה בממוצע במהלך חמש שנות פעילות הפרויקט. פעולה זו גם מונעת פליטות גזי חממה משמעותיות בעקבות הפסקת החקלאות האינטנסיבית המזהמת, ומהווה מקור הכנסה חלופי לאיכרים מ"חקלאות אקלים". החברה להגנת הטבע אשר עוקבת אחרי השפעת הפרויקט דיווחה כי נצפו יותר מ-200 ציפורים בסכנת הכחדה בשטח הפרויקט. הפעילות מבוקרת ומאושרת על ידי גוף התקינה המקובל ביותר VERRA על פי תקן VCS. עבור התמיכה בפרויקט הבנק **יקבל זיכוי פחמני בסך 103 טון CO₂e**.

מפחיתים פליטות פחמן בפעילותינו התפעולית

בנק הפועלים הפחית בעשור האחרון (2013-2022)

כ-59%

מטביעת הרגל הפחמנית
הנובעת מהפעילות התפעולית.

הבנק הגדיר יעד של המשך הפחתה של

60% עד 2030

(ביחס לשנת הבסיס 2020 בה הוגדר היעד).

אנרגיית חשמל מהווה משאב מרכזי שנמצא בשימוש הבנק והיא המרכיב העיקרי בטביעת הרגל הפחמנית שלנו. אנו מנהלים את צריכת החשמל לאורך כל השנה ופועלים להתייעלות ולחסכון בצריכה באמצעות תזמון מותאם ככל הניתן של מערכות המיזוג, התאורה והפעלת מחשבים, בהתאם לנוכחות העובדים. הבנק מנטר את נתוני הצריכה באופן שוטף, במטרה לזהות צריכה מיותרת ולהפחיתה באופן מיטבי. להרחבה אודות תהליכי ההתייעלות התפעולית-סביבתית של הבנק, ראו בדוח ה-ESG של הבנק פרק סביבה.

במהלך 2026 מתוכנן מעבר של עובדי המטה וההנהלה הראשית ל'פועלים סנטר', בניין מרכזי שיעמוד בתקן הבנייה הירוקה Gold LEED, ויאפשר לבנק להפחית את צריכת המשאבים שלו, לרבות חשמל ומים. הבניין יוקם בסמוך לתחנת רכבת ולעורקי תחבורה ראשיים, כדי לאפשר לעובדים הגעה נוחה והפחתת הצורך בשימוש ברכבים פרטיים.

סיכוני אקלים

בדומה לבנקים המובילים בעולם, אנו רואים במשבר האקלים על השלכותיו השונות גורם סיכון המשולב ומעצים את הסיכונים המסורתיים שהבנק מנהל (סיכוני אשראי, נזילות, שוק, תפעוליים, מוניטין וכד'). כמקובל, אנו מחלקים את גורמי הסיכון האקלימיים לסיכוני אקלים פיזיים (הנובעים מהשפעות ישירות של אירועי אקלים קיצון ושינויים אקלימיים הדרגתיים), וסיכוני מעבר (הנובעים מהמעבר הגלובלי לכלכלה דלת פחמן). כל אחת מקטגוריות סיכון אלו כוללת מגוון גורמי סיכון ספציפיים, שיש להם השפעות מגוונות על הסיכונים המסורתיים שהבנק מנהל.

סיכוני אקלים פיזיים

סיכונים פיזיים הם סיכונים הנובעים מנזק לאנשים, רכוש, קרקע, תשתיות בשל התממשות אירועי אקלים קיצוניים ושינויים בדפוסי האקלים השוטפים. סיכונים אלו עלולים לפגוע בערכם של נכסים והתייבשות פיזיות. מקובל לחלק את הסיכונים הללו לשני סוגים: סיכונים חמורים נקודתיים (אקוטיים), כגון אירוע הצפה או גל שריפות, אל מול סיכונים מתמשכים (כרוניים) כמו עלייה מתמשכת של פני הים או שינוי בדפוסי המשקעים. בעוד הסיכונים האקוטיים הם סיכונים הרלוונטיים לבנק כבר בטווח הקצר, ואילו בטווח הבינוני והארוך עוצמתם ותדירותם צפויים להחמיר (בקצב אחר בכל אחד מתרחשי האקלים), הסיכונים הכרוניים יותר מאיימים על הבנק בטווח הארוך, כתלות בתרחיש האקלים הרלוונטי.

13. ממשלת ישראל, דוח היערכות לשינוי אקלים אפריל 2021

גורמי סיכון אלו עלולים לבוא לידי ביטוי במגוון צורות ולהגביר את הסיכונים שהבנק מנהל, בדגש על הסיכונים הפיננסיים. מלבד העלייה בסיכון לפגיעה פיזית ישירה בנכסי הבנק ולקוחותיו, הסיכונים הפיזיים עשויים להגביר גם את הסיכון התפעולי העקיף של הבנק והלקוחות כתוצאה משיבושים בשרשראות אספקה ופגיעה בהמשכיות עסקית. בנוסף, הסיכונים הפיזיים עלולים להשפיע גם על הרלוונטיות של מוצרי הלקוחות של הבנק (למשל חברת מוצרי בניה שצריכה לשנות את מוצריה כך שיהיו עמידים לתנאי מזג אוויר שונים, או חברת דשנים שצריכה להתאים מוצריה לשינויים צפויים במבני קרקעות חקלאיות עקב שינויי האקלים), ולהגביר בכך את הסיכונים

הפיננסיים לבנק. בבואנו לבחון את גורמי הסיכון הפיזיים המהותיים לבנק, נלקחו בחשבון המאפיינים הייחודיים של ישראל מבחינת דפוסי אקלים ומיקומה הגאוגרפי. בשנת 2021, המשרד להגנת הסביבה פרסם את הדוח הראשון בנושא היערכות מדינת ישראל לשינוי אקלים אשר גובש על ידי צוות מומחים רב תחומי. במסגרת הדוח זוהו ארבע מגמות אקלימיות מרכזיות הנובעות משינוי האקלים וצפויות להתרחש בישראל: חם יותר, יבש יותר, קיצוני יותר, גבוה יותר.¹³ גורמי הסיכון המהותיים שזוהו בבנק, ממחישים את המגמות הללו.

מגמות אקלימיות בישראל

1. גורמי הסיכון האקוטיים המהותיים לבנק

קיצוני יותר

סופות, הצפות ושיטפונות – בשנים האחרונות אנו עדים לעליה הדרגתית בהיקף ועוצמת מקרי השיטפונות וההצפות ברחבי הארץ, לרבות בשל התגברות אירועי גשם חריגים בעוצמתם לצד ההאצה בתהליכי העיור וצמצום השטחים הפתוחים (המאפשרים חלחול של מי הגשמים, ומונעים בכך הצפות). היקף ועוצמת אירועי השיטפונות צפויים להמשיך ולגדול בשנים הקרובות כתוצאה משינוי האקלים, ולהביא לנזקים משמעותיים בריכוזי האוכלוסין בישראל. אירועים אקלימיים אלו עשויים להוביל להצפה של מתקני תשתית חיוניים עבור כלל פעילות המשק בישראל; פגיעה בתשתיות ציבוריות כגון חשמל מים ותקשורת ופגיעה ביכולת ההתניידות בצירים המצויים במרחבים גאוגרפיים בעלי סיכון גבוה להצפות. אירועים אלו עלולים להביא לפגיעה בהמשכיות העסקית של לווים, לפגיעה בנכסיהם, ולערעור מצבם הפיננסי, וכך להתגלגל כסיכון אשראי לבנק. בנוסף, אירועים אלו עלולים להשפיע גם על הסיכון התפעולי של הבנק ועל סיכוני השוק.

יבש יותר, חם יותר, וקיצוני יותר

שריפות – עלייה בטמפרטורה, שינויים בדפוסי הרוחות וברמות הלחות והיובש וכן ירידה בתכולת המים בצמחים הנתונים בעומס חום מייצרים תנאים אופטימליים להתפתחות שריפות חמורות וסופות אש. שינויי האקלים באזור הים התיכון מגבירים את מספרן וחומרתן של שריפות, בין אם נגרמו על ידי מעשה אדם או בשל מפגעי אקלים וטבע. בעשור האחרון ידעה מדינת ישראל שריפות חמורות באזור הכרמל והרי ירושלים, שגבו קורבנות בנפש ונזק לרכוש במאות מילוני שקלים. עלייה בסבירות לאירועי שריפות בישראל צפויה להשפיע על לקוחות עסקיים של הבנק בשל נזקי רכוש והפסדים כלכליים כתוצאה מפגיעה ברציפותם העסקית, ולצד זאת הגברת הסיכון גם ללקוחות קמעונאים המתגוררים בסמיכות לאזורים בסיכון. השפעות אלו מגבירות את סיכון האשראי של הבנק הנגרם בין השאר מירידה ביכולת החזר החוב של לווים שנפגעו מאירועי השריפות ומפגיעה בשווי נכסים המשמשים כבטוחות כנגד האשראי. כמו כן, אירועי שריפות חושפים גם הם את הבנק לסיכון תפעולי.

חם יותר וקיצוני יותר

גלי חום – לצד העלייה ההדרגתית הכללית בטמפרטורה הממוצעת החזויה ההערכות הן, כי מספר ימי הקיץ המאופיינים בטמפרטורות קיצוניות ילך וייגבר. מצב זה ייצור קשיים בשמירה על הרציפות התפעולית של הפעילות הכלכלית בישראל, עלול להשפיע ולפגוע באיכות תשתיות חיוניות, ואף עלול להוביל להשבתה זמנית של חלק מהפעילויות העסקיות במשק (כגון צמצום שעות העבודה במשלחי יד פיזיים) ולפגוע בפרייה. לצד הפגיעה ברציפות התפעולית, הביקושים לחשמל ילכו וייגברו, מה שעלול להוביל לעליה במחירי האנרגיה ולפגוע ביציבות רשת החשמל. השפעות אלו מגבירות את הסיכון התפעולי של הבנק וכן את סיכון האשראי כתוצאה מפגיעה עסקית בלווים הבאה לידי ביטוי בהפסד ימי עבודה, פגיעה בסחורות הרגישות לטמפרטורה גבוהה ושיבושים בשרשראות אספקה ומתן שירותים.

מגמות אקלימיות בישראל

2. גורמי הסיכון הכרוניים המהותיים לבנק:

גבוה יותר

עליית מפלס פני הים – תחזיות עדכניות של המשרד להגנת הסביבה ומרכז מיפוי ישראל צופות כי עד 2050 יעלה מפלס פני הים בעד 1.2 מטר, ועד שנת 2100 – בעד 2.4 מטר. כמדינה בעלת קו חוף ארוך במיוחד, אשר ריכוזי האוכלוסייה והכלכלה המרכזיים נמצאים בקרבתו, עלייה כזאת עלולה להביא לפגיעה משמעותית במתקני תשתית ונכסים המצויים בסמיכות לקו החוף. מתוך מכלול הסיכונים שהבנק מנהל, גורם סיכון זה עלול להשפיע בטווח הארוך על סיכוני האשראי והשוק וכן על הסיכון התפעולי של הבנק, בין השאר דרך ירידה בשווי בטוחות הנדל"ן המבטיחות אשראי שניתן על ידי הבנק, פגיעה בתשתיות אשר תשליך על המשכיות עסקית של לווים ופגיעה בנתיבי סחר ימיים.

חם יותר

עלייה בטמפרטורה הממוצעת – לפי תחזיות האקלים העדכניות, ישראל נמנית עם המדינות שההתחממות הגלובלית תפגע בהן יותר מאשר באחרות. ואכן, ישראל מתחממת בקצב מהיר יותר מהממוצע העולמי (כחצי מעלת צלזיוס בעשור לעומת 0.2 מעלות בממוצע העולמי¹⁴). לתהליך זה השפעות מגוונות על המשק הישראלי, החל מפגיעה בפריון העבודה, עליה בתחלואה הקשורה לחום וטמפרטורה, עלייה בביקוש לאנרגיה ובמחיריה, והתפשטות מזיקים הפוגעים בתפוקת היבול, משק החי והדגה בישראל¹⁵. הבנק יושפע מגורם סיכון זה דרך השפעותיו המקרו-כלכליות על הסיכונים הפיננסיים השונים, ודרך פגיעה בפעילות העסקית של ענפי משק הרגישים לשינויים במאזן האקולוגי, כמו ענף החקלאות למשל.

קיצוני יותר, יבש יותר

שינוי בדפוסי משקעים – בשלושים השנים האחרונות קיימת בישראל מגמת ירידה בכמות המשקעים הכללית. על פי המודלים האקלימיים, כמות המשקעים צפויה להמשיך ולפחות עד סוף המאה, מה שיוביל לעליה באירועי בצורת ובכמות המים הלא מותפלים הזמינים לציבור. שינויים אלו צפויים להשפיע בעיקר על ענפי משק התלויים בכמות המשקעים ובפריסתם, ביניהם ענף החקלאות וענפים קשורים כמו תעשיית המזון וענף המסעדות בישראל, וכן תעשיות אחרות העושות שימוש רב במים כגון תעשיית הנייר. הירידה בזמינות מי שתיה עלולה להוביל גם לשינויים ומאבקים גיאופוליטיים באזור, וכן לגלי הגירה אזוריים, שהינם בעלי השפעות מקרו כלכליות וכן השפעות על הסיכונים הפיננסיים של הבנק.

יבש יותר וגבוה יותר

פגיעה במקורות מים וקרקעות – על פי הערכות של המשרד להגנת הסביבה, שינוי בדפוס המשקעים, יחד עם עלייה בטמפרטורות והגברת האידוי יגרמו להמלחה של המים, עלייה בריכוזי החומרים המזינים והרעה באיכות המים במקורות מים טבעיים. בנוסף, שינויים במשטרי המשקעים, הרחות ואיכות המים צפויים לפגוע באיכות הקרקעות ולהוביל לשחיקה מואצת שלהן. זאת, במיוחד דרך תהליך המדבור המתרחש באזורים נרחבים בעולם וגם בישראל. אזור פגיע במיוחד בישראל לשחיקת קרקע הוא רכס מצוקי הכורכר שעל חוף הים התיכון, שכן אזור זה חשוף במיוחד לרוחות חזקות ולעליית מפלס פני הים. צמצום בהיצע הקרקעות הראויות לגידולים חקלאיים ודילול מקורות המים הטבעיים עלולים להשפיע על כלל ענפי המשק הישראלי דרך עליית מחירי המים והשפעות נקודתיות על עסקים המצויים באזורים גאוגרפיים עם סיכון מוגבר, דבר שעלול להגביר את סיכון האשראי עבור אותם לווים.

14. מתייחס לשנים 1980-2020. יוסף, י', בהר"ד, ע', אוזן, ל', אוסטינסקי-צדקי, א', כרמונה, י', חלפון, נ', פורשפן, א', לוי, י', סתיו, נ' (2019). שינוי האקלים בישראל מגמות עבר ומגמות חזויות במשטר הטמפרטורה והמשקעים. דו"ח מחקר מס' 0000075-2019-0804-4000, השרות המטאורולוגי הישראלי.
15. המשרד להגנת הסביבה.

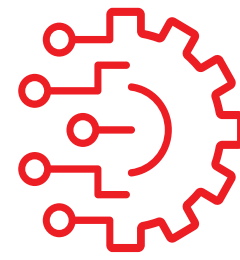
מוניטין

סיכון מוניטין הינו סיכון לפגיעה בערך המותג של הבנק או לקוחותיו כתוצאה ממעורבותם בפעילות הפוגעת במאמץ הגלובלי להתמודד עם משבר האקלים, או כזו הפוגעת במעבר לכלכלה דלת פחמן. סיכון זה נובע בעיקרו מעליית המודעות הציבורית, התקשורתית והצרכנית ברחבי העולם למשבר האקלים והשפעות אקלימיות וסביבתיות של המגזר העסקי והפיננסי. מעבר להשפעה הישירה על סיכון המוניטין אותו הבנק מנהל כחלק ממערך ניהול הסיכונים הכללי, גורם סיכון זה עשוי להשפיע גם על סיכון האשראי וסיכויי ההשקעה של הבנק, דרך הפגיעה בלוחים וביעדי ההשקעה. פגיעה בלקוחות הבנק עלולה להתקיים כאשר הלקוח מעורב בפעילות בעלת השלכות שליליות ביחס לסביבה, או מעורבות עקיפה בפגיעה במאמץ הגלובלי להתמודדות עם משבר האקלים. במצב זה הלקוח חשוף לסיכון מוניטין מוגבר ועלול לחשוף גם את הבנק לסיכון זה בשל מעורבותו הפיננסית.

שוק

סיכון שוק בהקשר שינויי האקלים נובע בעיקרו משינויים בלתי צפויים בהיצע וביקוש, אשר נובעים בעיקרם משינויים בהתנהגות הצרכנים והמשקיעים, חוסר וודאות ביחס לתחזיות שווקים ועלויות מחירים של חומרי גלם המושפעים מסיכונים אקלים (לרבות שינויים במחירי האנרגיה, המים, הידלדלות של חומרי גלם מסוגים שונים, ועוד). גורם סיכון זה משפיע באופן ישיר על סיכון האשראי וההשקעה של הבנק.

טכנולוגי

סיכון טכנולוגי נובע מטכנולוגיות חדשות, שייצורן במטרה לתמוך במעבר לכלכלה דלת פחמן. תחומי האקלים-טק והטכנולוגיות הירוקות הם מהתחומים הצומחים ביותר בתעשיית הטכנולוגיה העולמית, והם צפויים להמשיך ולצמוח ככל שהמודעות האקלימית תלך ותגבר, לצד העלייה בהיקף ההשקעה במחקר ופיתוח בתחומים אלו. השפעת גורם סיכון זה על פעילות לקוחות הבנק צפויה לבוא לידי ביטוי בירידה בביקוש למוצרים ושירותים קיימים, והחלפתם באלטרנטיבות דלות פחמן. לצד זאת, טכנולוגיות ייצור חדשניות ודלות פליטות ישיתו עלויות מעבר והתאמה טכנולוגית גבוהות על החברות השונות במשק. התממשות סיכון זה מגבירה את החשיפה של הבנק למגוון סיכונים בדגש על סיכונים אשראי ושוק, ואף סיכון תפעולי לאור השינויים הטכנולוגיים שיידרשו במערכי התפעול של הבנק.

מדיניות ורגולציה

בשנים האחרונות חלה עליה משמעותית בהיקף הרגולציה האקלימית בעולם ובישראל, ואנו עדים לשינויי מדיניות בכל הנוגע להתמודדות עם משבר האקלים ועידוד המעבר לכלכלה דלת פחמן. רגולציות אלו, ובראשן מס הפחמן המקומי והגלובלי, מהוות סיכון עסקי משמעותי עבור מגוון לקוחות של הבנק, ובפרט אלו שפעילותם מבוססת על שימוש בדלקים פוסיליים. לווים שלא ישכילו לבצע את ההתאמות הנדרשות לאור הרגולציה המעודדת מעבר לכלכלה דלת פחמן, צפויים להיפגע מהרגולציות הללו מבחינה פיננסית ומבחינה תפעולית, ובכך להגביר את סיכונים האשראי וההשקעות לבנק. העיסוק הרגולטורי ושינוי המדיניות ביחס לשינויי אקלים עלול גם להגביר את הסיכון המשפטי והציותי הקשור לאקלים, הן עבור הבנק והן עבור לקוחותיו.

סיכוני מעבר

סיכוני מעבר הם סיכונים המתעוררים עקב המאבק הגלובלי והמקומי בשינויי האקלים, במסגרתו מתרחש מעבר מכלכלה המבוססת על שריפת דלקי מאובנים לכלכלה דלת פחמן. תהליך ההתאמה של הכלכלה העולמית והמקומית לכלכלה דלת פחמן עלול, בין היתר, לייצר שיבושים במודל העסקי או התפעולי של חברות וגופים עסקיים, וכתוצאה מכך קיימת חשיפה לסיכוני מעבר עבור הגופים הפיננסיים. הגורמים המניעים את התהליך הם שינויים ברגולציה ומדיניות ממשלתית, התפתחויות טכנולוגיות, שינויים בהעדפות צרכנים ומחזיקי עניין אחרים, מדיניות משפטית, עליית מחירים של מוצרים וחומרי גלם שונים ועוד. סיכוני המעבר עלולים להיות בעלי השפעות מהותיות על פעילות הבנק ולקוחותיו והם מהווים גורמי סיכון מעצימים לסיכונים המסורתיים שהבנק מנהל. בהתאם לחלוקה המקובלת, הבנק בוחן סיכוני מעבר בחלוקה לארבע קטגוריות מרכזיות: מדיניות ורגולציה, טכנולוגיה, שוק ומוניטין. סיכוני המעבר עלולים להיות מהותיים לבנק החל מהטווח הקצר, והם צפויים להמשיך ולהתעצם בטווח הבינוני והארוך, בתלות במידת האימוץ העולמי של מדיניות הפחתת פליטות פחמן ויישומה בפועל. זאת, כיוון שהיבטים רבים בסיכוני המעבר כבר החלו להתממש, כגון התפתחות טכנולוגיות הפוגעות בהתכנות העסקית של חברות שפעילותן מבוססת על שרשרת הערך של דלקי מאובנים, או הטלת רגולציות מקומיות וגלובליות הנוגעות למאבק במשבר האקלים.

חוסן הפעילות הפיננסית – ניתוח תרחישי אקלים

בשנים האחרונות ניתוחי תרחישים ומבחני קיצון הולכים ותופסים את מקומם בתור כלי עבודה מרכזיים עבור המערכת הפיננסית העולמית בכל הנוגע להיערכות אל מול משבר האקלים. אחת הסיבות המרכזיות לכך היא שסיכוני אקלים נבדלים משאר הסיכונים שהבנק מנהל בכל הנוגע להיעדר נתונים היסטוריים רלוונטיים שניתן ללמוד מהם. בעזרת ניתוחים אלו, הבנק יכול לבחון את ההשפעה של מגוון תרחישים המדמים מציאות אקלימית עתידית והדרכים להגיע אליה, להסיק כיצד מציאות זו צפויה להשפיע על פעילותו הפיננסית ולקבל החלטות עסקיות ואסטרטגיות בהתאם. ברחבי העולם בנקים מרכזיים גיבשו בשנים האחרונות הנחיות אחידות להרצת תרחישי אקלים עבור כלל המערכת הבנקאית או חלקים ממנה. בהתאם למגמה הרגולטורית הגלובלית, דרישות הרגולציה בישראל, והבנת החשיבות שבניתוח מקצועי של תרחישי אקלים והשפעתם, פעלנו בשנה החולפת לחזק את יכולותינו האנליטיות והמקצועיות בביצוע תרחישי אקלים. במסגרת זו, בשנה האחרונה העמקנו את היכולות בדבר שימוש בנתונים גאוגרפיים לצורך ניתוח סיכוני אקלים פיזיים.

כך, לאחרונה השלמנו לראשונה ביצוע של שני ניתוחי תרחישים אקלימיים. התרחישים שנבחנו מעריכים את חשיפת תיק האשראי של הבנק אל מול תרחישי אקלים שונים:

1. תרחיש לבחינת סיכון פיזי אקוטי

נבחר תרחיש הבוחן את מידת החשיפה של תיק האשראי לדיור והאשראי העסקי המובטח על ידי נדל"ן, לאירוע הצפות חריג בעוצמתו בישראל.

2. תרחיש לבחינת סיכון מעבר

נבחר תרחיש של מעבר גלובלי סדור ומוצלח לכלכלה דלת פחמן עד שנת 2050 (Net-Zero, orderly transition) ותרחיש של מעבר מוצלח אך בתהליך שאינו סדור (Divergent Net-zero). תרחישים אלו נסמכים על שניים מהתרחישים המרכזיים של ה- Greening the Financial System (NGFS), עקביים בהלימה להמלצת ה-TCFD ומתכתבים גם עם ההנחיות האחרונות של ה- Federal Reserve Bank (FED) בהקשר פיילוט לניתוחי תרחישים שנערך למול ששת הבנקים הגדולים בארה"ב.

היות ומדובר בניתוחים ראשוניים מסוגם בישראל, התמודדנו בעת ביצועם עם אתגרים מתודולוגיים בהתאמת הנחות המודלים הבינלאומיים למערכת הפיננסית בישראל וכן עם קושי באיסוף מידע מהימן ומקיף אודות תחזיות התממשות של סיכוני אקלים פיזיים. בהתאם, הניתוחים מתבססים על הנחות שונות ברמת ודאות משתנה, אשר שינוי בהן יוביל לשינוי בתוצאות. אנו מאמינים שככל ואיכות וזמינות המידע תשתפר נוכל לשפר ולדייק את תשתית המודלים שיצרנו בבנק ולשפר את רמת הדיוק ואיכות הניתוחים שבוצעו. הבנק שואף להמשיך ולהתבסס על התרגיל הראשוני שבוצע במסגרת זו, על מנת להמשיך ולשכלל את יכולותיו האנליטיות בניתוחי תרחישי אקלים, בהתאם להנחיות הרגולטור.

1. ניתוח תרחיש התממשות גורמי סיכון אקלים פיזיים

תרחיש קיצון הצפות

הצפות ושיטפונות הם מסיכונים האקלים הפיזיים המרכזיים בישראל, כפי שתיארנו בתחילת הפרק. נוכח זאת, ובהתחשב בזמינות מפות סיכון עבור גורם סיכון זה,

הוחלט בבנק לבצע ניתוח תרחיש

קיצון ראשוני הבוחן תרחיש ייחוס של סופת גשם קיצונית המתחוללת ומובילה לשיטפונות והצפות בכלל המרחב הגאוגרפי של ישראל, בבת אחת.

בהתאם לנתונים הקיימים כיום בידי הרשויות הרלוונטיות, תרחיש הקיצון בחן הצפות התואמות אירוע גשמים קיצוני, אשר מתרחש בממוצע אחת ל-100 שנים. יש לציין,

שבהתאם לתחזיות העדכניות של הרשויות הרלוונטיות בישראל (בדומה להערכות של גופים מקבילים בעולם), תקופת החזרה של אירועים בעוצמה כזו צפויה להתקצר עם השנים בעקבות השלכותיו של משבר האקלים¹⁶. המודל הנבחן כלל ניתוח של חשיפת תיקי האשראי לדיור והאשראי העסקי המובטח על ידי נדל"ן של הבנק להתממשות אירועי קיצון של הצפות ברחבי הארץ. המודל כלל ניתוח מרחבי המצליב בין המיקום הגאוגרפי של בטוחות האשראי של הבנק לבין מפות טופוגרפיות ומיפוי אירועי הצפה היסטוריים עליהם מוסדות התכנון בישראל נסמכים, כפי שבאים לידי ביטוי בפרסומים רשמיים של משרד החקלאות ופיתוח הכפר. באמצעותו יצרנו מיפוי ויזואלי, המציג את בטוחות האשראי לדיור והאשראי העסקי המובטח על ידי נדל"ן, המצויים באזורים גאוגרפיים בסיכון גבוה לתרחיש קיצון של הצפות. יודגש, כי

¹⁶ <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2021/Shilton/2021-Shilton-501-Floods.pdf>

¹⁷ כחלק משיפור המוכנות של ישראל למשבר האקלים, בימים אלו המשרד להגנת הסביבה מגבש סט כלים למיפוי התחזיות השונות עבור סיכונים פיזיים. אולם, נכון למועד ביצוע ניתוח זה המפות טרם פורסמו.

להערכת הבנק, המיפוי הקיים של האזורים בישראל, שחשופים לתרחיש קיצון של הצפות, הינו חלקי ומבוסס על הערכות מצומצמות יחסית. להערכתנו, פרסום של מיפוי עדכני ומקיף יותר של אזורי הסיכון עלול להוביל להרחבת אזורי הסיכון, ובהתאם עליה ברמת הסיכון המזוהה על ידי הבנק. נציין כי המרחבים הגאוגרפיים בניתוח זה מצומצמים ונסמכים על נתונים מטאורולוגיים וגאוגרפיים רשמיים המדמים התרחשות סופה בעלת היקף משקעים בהסתברות של אחת למאה שנים. על אף זאת, הנתונים הרשמיים כוללים באופן חלקי בלבד תחזיות לשיטפונות והצפות במרחב העירוני, שנגרמות כתוצאה מאיכות תשתיות הניקוז הקיימות (זאת בשל מחסור בנתונים פומביים בישראל)¹⁷. הבנק עוקב אחר הפרסומים ויעדכן את הניתוח ככל שיבוצעו עדכונים במפות.

א. ניתוח תיק האשראי לדיור:

ניתוח תיק האשראי לדיור כלל התייחסות ליתרות האשראי בתיק וכן לשווי הכלכלי המוערך של הנכסים המבטיחים אותו על מנת לאמוד את החשיפה הפיננסית של הבנק לתרחיש אקלים זה במונחים של חשיפה לסיכון אשראי. לצד זאת, ביצענו הערכה כלכלית ראשונית של אומדן הנזק הכלכלי הישיר המשוער למבנים במצב של התממשות הצפה במרחבים שנמצאו בסיכון גבוה. ניתוח זה נסמך על המתודולוגיה לניהול סיכונים שיטפונות שפורסמה על ידי 'אגמא', המרכז לאגני היקוות ונחלים ומשרד החקלאות ופיתוח הכפר¹⁸.

מניתוח הממצאים עלה, כי חשיפת תיק האשראי לדיור של הבנק לסיכון הצפות קיצוני מהותי הינה נמוכה באופן יחסי. כאשר בודדנו רק את נכסי המשכנתאות שהינם צמודי קרקע ולפיכך חשופים יותר לנזקי הצפות, חשיפת תיק האשראי לדיור נמוכה אף יותר. באשר לאומדן הנזק הכלכלי הישיר, הבחינה התמקדה בנזק הישיר למבנים עצמם תוך התייחסות לתכסית קומת הקרקע לרבות שטחי מגורים, שטחים משותפים ושטחים פתוחים, זאת בהתאם לנתונים הכלכליים הקיימים בקרב מוסדות התכנון בישראל. מהניתוח עולה, כי הנזק הכלכלי הפוטנציאלי לשטחי הקרקע בנכסים שנמצאו בסיכון גבוה להצפה בתרחיש קיצון הינו נמוך באופן יחסי, מתוך סך תיק האשראי לדיור.

¹⁸ <https://www.floodmanagement.org.il>

ב. ניתוח תיק האשראי העסקי המובטח על ידי נדל"ן:

ניתוח האשראי העסקי המובטח על ידי נדל"ן כלל ניתוח ראשוני של בחינת מידת החשיפה של נכסי הנדל"ן לאזורים גאוגרפיים המצויים בסיכון גבוה להצפות בעת התממשות תרחיש קיצון. הניתוח כלל מיפוי גאוגרפי של למעלה מ-80% מכלל נכסי הנדל"ן המהווים בטחונות עבור אשראי עסקי, ובחינת מידת הריכוזיות הגאוגרפית של נכסים אלו בעת התממשות תרחיש קיצון. מהניתוח עולה, כי סך ביטחונות הנדל"ן המצויים בסיכון גבוה להצפה בתרחיש קיצון מהווים חלק מצומצם באופן יחסי מסך כמות ביטחונות הנדל"ן בתיק האשראי העסקי. חשיפה זו מניחה התממשות של פגיעה בו-זמנית בכלל המרחבים הגאוגרפיים ואינה מתייחסת למאפייני הנכסים השונים.

על אף שלאור ממצאי הניתוח, ניתן היה להניח כי חשיפת הבנק לסיכון אשראי בתיקי האשראי לדיור והאשראי העסקי המובטח על ידי נדל"ן בתרחיש אקלים של התממשות אירועי הצפות ושיטפונות הינה נמוכה באופן יחסי, אנו מודעים לכך שלחלקיות הנתונים הגיאוגרפיים עליהם התבססנו ישנה השפעה מהותית על התוצאות הנמוכות. מנגד, תרחיש הקיצון שנבחן מניח התממשות אירוע הצפות בו-זמנית בכלל האזורים הגאוגרפיים שהוגדרו כבסיכון גבוה על בסיס הנתונים הקיימים, ואינו לוקח בחשבון מאפיינים נקודתיים של הנכסים שנבחנו, לרבות אמצעי הגנה שקיימים בחלק מהמבנים כנגד אירועי הצפות, וקיומו של ביטוח נכס המהווה תנאי חובה למתן אשראי.

2. ניתוח תרחיש מעבר גלובלי לכלכלה דלת פחמן

מקור: NGFS

תוצאות הניתוח הראשוני שבוצע הראו השפעה לא משמעותית על הפסדי האשראי בחטיבה העסקית של הבנק וכפועל יוצא גם על סיכון האשראי. זאת, בממוצע לאורך שנות התרחיש (2023-2050) ובפרט בעשור הראשון, המאופיין בהפסדי אשראי ממוצעים מוגברים ביחס ליתרת התקופה. לצד זאת, הבנק מכיר בכך שמדובר בהתנסות ראשונית בכלים חדשים מסוגם וטרם בוצעו התאמות מלאות של המודלים הכלכליים המקובלים למאפייני המשק הישראלי. כמו כן, ניתוח ראשוני זה כלל משתנים מקרו כלכליים בלבד, ללא התייחסות להשפעות השונות של סיכונים מעבר ברזולוציה סקטוריאלית. המשתנים שנבחנו התבססו על מדינות בעלות מאפיינים דומים לישראל וביצוע התאמה חלקית של משתנים אלו למאפייני המשק הישראלי. לאור כל זאת, הבנק רואה בניתוח זה תרגיל לימודי ראשוני לצורך ניתוחי תרחישי אקלים עתידיים. לצורך הערכה איכותית של סיכונים פיננסיים בהקשרי אקלים בכוונת הבנק להמשיך ולפתח את יכולותיו בתחום ניתוח תרחישי אקלים ותרחישי קיצון, זאת גם כחלק מיישום הרגולציה הישראלית המתפתחת בתחום.

בהתאם לכך, בחרנו לבחון את השפעת תרחישי האקלים השונים על סיכון האשראי בחטיבה העסקית, כאשר אנו בוחנים שני תרחישים שונים ומשווים אותם אל מול תרחיש הבסיס (תרחיש תיאורטי, היפותטי המניח עולם ללא סיכון מעבר וללא סיכון פיזי):

Net zero 2050 - Net zero Orderly

תרחיש זה מניח שהעולם מצליח להגביל את רף ההתחממות הגלובלית לעד 1.5 מעלות, זאת באמצעות נקיטת צעדים רגולטוריים מידיים ברחבי העולם ופיתוחים טכנולוגיים נרחבים המסייעים לקידום תהליכי הפחתת פליטות והתייעלות אנרגטית. תרחיש זה מניח שמדיניות אקלים שאפתנית תוצג באופן מיידי ואחיד על פני כל הסקטורים. תרחיש זה מאופיין בסיכונים מעבר בינוניים לצד סיכונים פיזיים נמוכים, זאת לאור עמידה ביעדים הפחתת הפליטות העולמיים כפי שנקבעו בהסכמי פריז.

Divergent Net zero - Net zero Disorderly

תרחיש זה מניח שהעולם מצליח להגביל את רף ההתחממות הגלובלית לעד 1.5 מעלות, אך עם עלויות גבוהות יחסית בשל שונות במדיניות בין הסקטורים השונים בכלכלה ותהליך מהיר יותר של "יציאה" (Phase Out) משימוש בדלקים פוסיליים. בשונה מתרחיש Net zero orderly, בתרחיש זה ננקטת מדיניות אקלים מחמירה יותר בסקטורי התחבורה והבניה לצד מדיניות פחות מחמירה ביחס לסקטורי האנרגיה והתעשייה. בנוסף, ננקטים צעדים רגולטוריים יחסית נוקשים שאינם בהכרח נעשים בשיתוף פעולה והרמוניזציה אל מול סקטורי המשק השונים, מה שמביא למעמסה כלכלית גבוהה על הצרכנים. תיאורטית, סיכונים המעבר בתרחיש גבוהים במידה ניכרת מאשר בתרחיש Net-zero 2050 ומנגד הסיכונים הפיזיים הם הנמוכים ביותר מבין ששת תרחישי ה-NGFS.

סיכונים מעבר הם סיכונים המתעוררים עקב המאבק הגלובלי והמקומי בשינויי האקלים, במסגרתו מתרחש מעבר מכלכלה המבוססת על שריפת דלקי מאובנים לכלכלה דלת פחמן. תהליך ההתאמה של הכלכלה העולמית והמקומית לכלכלה דלת פחמן עלול, בין היתר, לייצר שיבושים במודל העסקי או התפעולי של חברות וגופים עסקיים, וכתוצאה מכך מתגברים גם סיכונים המעבר לגופים הפיננסיים.

נוכח הראשוניות של תהליכי המעבר הללו, ניהול סיכונים מעבר מתבסס על כלים ומתודולוגיות חדשניות לצורך זיהוי והערכת ההשפעה של תהליכי המעבר השונים על ביצועי הבנק. במסגרת זו, הבנק ביצע לראשונה ניתוח תרחיש של מעבר גלובלי סדור ומוצלח לכלכלה דלת פחמן עד שנת 2050 (Net-Zero, Orderly Transition) וכן תרחיש מעבר נוסף המדמה מעבר מוצלח, אך לא סדור לכלכלה דלת פחמן עד 2050, מעבר המאופיין בפערי רגולציה מהותיים והיעדר היערכות מספקת מצד ענפים רבים במשק (Net Zero Disorderly). תרחישים אלו נסמכים על סדרת התרחישים המרכזית של ה-NGFS, עקביים עם המלצת ה-TCFD ומתכתבים עם ההנחיות האחרונות של הבנק המרכזי בארה"ב (FED) בנושא. עבור ישראל באופן ספציפי, בשלב הראשון הבנק ביצע התאמה של המודל המקרו כלכלי המצוי בבסיס תרחיש ה-NGFS, זאת באמצעות שימוש בנתונים של מדינות בנות השוואה לישראל, המאופיינות ברמת פיתוח כלכלי ומבנה משקי דומה. קריטריון נוסף להתאמה היה שימוש בנתונים של מדינות בעלות היקף דומה מבחינת פליטות גזי חממה לנפש. בהתאם להמלצות ה-TCFD ביצענו ניתוח תרחישים על ידי מספר תרחישי אקלים המבוססים על מודלים כמותיים מקובלים, כאשר לפחות תרחיש מעבר אחד בוחן הגבלת רף ההתחממות לעד 2 מעלות או פחות.

ניהול סיכוני אקלים

ניהול סיכוני אקלים במערכת הפיננסית, ובפרט במערכת הבנקאית, הינו תחום חדש ומתפתח הטומן בחובו מכלול סיכונים רחב היקף המשפיע על גורמים רבים במשק דרך ערוצי השפעה מגוונים. בשונה מסיכונים אחרים שבנקים מנהלים, טווח ההתממשות של סיכוני אקלים ארוך בהרבה מטווח התכנון העסקי שבו בנקים מורגלים ומאופיין בחוסר וודאות מהותי. בנוסף, נוכח העובדה כי חלק ניכר מסיכוני האקלים טרם התממש בעבר, נדרשים כלים ייחודיים וחדשניים לזיהוי והיערכות בעבור סיכונים אלו.

תהליכים לזיהוי, הערכה וניהול של גורמי סיכון אקלימיים

סיכוני האקלים מהווים גורמי סיכון העלולים להיות משמעותיים לבנק, המשפיעים על קטגוריות הסיכון המסורתיות שהבנק מנהל באופן סדור. החל מהרבעון הראשון של שנת 2021 הבנק כולל את הסיכון הסביבתי, בדגש סיכון אקלים, ברשימת הסיכונים המתפתחים שהבנק חשוף אליהם (להרחבה ראו פרק סיכונים מובילים ומתפתחים בדו"ח הכספי השנתי של הבנק). בכדי לאמוד את חשיפתו של הבנק לסיכוני אקלים הן בטווח הקצר והן בטווח הארוך, הבנק מפתח וממשיך לשכלל את המתודולוגיות והכלים לזיהוי גורמי הסיכון הללו בכל אחת מקטגוריות הסיכון המסורתיות, באופן שיאפשר ניהול של הסיכונים. אולם, בשלב זה, מוקדם עדיין להעריך את היקף ההשפעה הצפוי של הסיכונים הללו על הבנק בטווח הארוך. בסוף שנת 2021 גיבשה החטיבה לניהול סיכונים בבנק תכנית עבודה רב שנתית שנועדה להגדיר פרקטיקות בבנק בתחום ניהול סיכון האקלים באשראי בהתאם לפרקטיקות הגלובליות הקיימות, וכן להטמיע את סיכון האקלים באופן מתודולוגי בשאר קטגוריות הסיכון הרלוונטיות שהבנק מנהל. תכנית זו מהווה מפת דרכים עבור תחום ניהול סיכוני אקלים בבנק ומשמשת בתור מסגרת עבודה המתפתחת כתלות בהתפתחות של ניהול תחום סיכוני האקלים בענף הבנקאי. במסגרת הרגולציה החדשה בישראל לניהול סיכוני אקלים, בכוננת הבנק לבצע עדכון לתכנית עבודה זו במהלך שנת 2023. הטבלה הבאה כוללת דוגמאות לאופן בו גורמי סיכון אקלימיים עלולים להשפיע על הסיכונים המסורתיים של הבנק, והאופן בו הבנק פועל לנהל את הסיכון בהתאם.

ניהול סיכוני אקלים מצריך התאמה של מערך ניהול הסיכונים של הבנק ובנייה של מתודולוגיות ייעודיות לזיהוי, הערכה, גידור וניטור סיכונים פיננסיים מהותיים הקשורים לאקלים.

הבנק החל בבניית תהליכים אלו בשנים האחרונות, תוך התמודדות עם אתגרים מגוונים, כגון זמינות ואיכות המידע הקיים ביחס לנתוני אקלים רלוונטיים, והיעדר מידע סטטיסטי כמקובל בתהליכי ניהול סיכונים פיננסיים אחרים בבנק. בהתאם לתפיסה ופרקטיקה המקובלת במערכת הבנקאית העולמית, אנו רואים בסיכוני האקלים גורמי סיכון לסיכונים המסורתיים שהבנק מנהל, ובהתאם שואפים לייצר אינטגרציה של גורמי הסיכון האקלימיים למסגרות ניהול הסיכונים השונות של הבנק. בהתאם לכך, הבנק ממוקד כיום בשילוב גורמי סיכון אקלימיים במערך ניהול הסיכון האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון המוניטין של הבנק, ובהמשך שואף להרחיב את הטמעת סיכוני האקלים במערכי הניהול של סיכונים נוספים, בהתאם בהתאם להוראות הרגולציה החדשה של בנק ישראל (נב"ת 'עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים' שהתפרסם ביוני 2023) ולצורך העסקי. בכדי לצמצם את חשיפת הבנק לסיכוני אקלים, בשנת 2022 קיבל הבנק החלטה כי לא יממן או ישקיע בפרויקטים חדשים בתחום חיפוש והפקת פחם ונפט. כמו כן, הוחלט לצמצם בהדרגה את האחזקות בתיק הנוסטרו של הבנק בחברות העוסקות בפעילות פחם ונפט, עד לאיפוס ההשקעה עד סוף שנת 2026. בעקבות זאת בשנת 2022, הבנק גיבש ויישם מדיניות ראשונית לצמצום החשיפה של הבנק לסיכון מעבר אקלימי בתיק האשראי העסקי ובתיק השקעות הנוסטרו. מדיניות זה היוותה חלק מיישום תכנית העבודה הרב שנתית של הבנק לניהול גורמי סיכון אקלימיים, המבוססת על למידת המגמות והפרקטיקות הקיימות בתחום בעולם.

דוגמאות לאופן בו גורמי סיכון אקלימיים עלולים להשפיע על הסיכונים המסורתיים של הבנק, והתהליכים לזיהוי, הערכה וניהול בהתאם:

מוניטין 	רגולציה 	תפעולי 	שוק והשקעה 	אשראי 	סיכון
<p>סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתיד לפגיעה בהכנסות או בהון, כתוצאה מתדמית שלילית בעיני מחזיקי העניין של הבנק.</p>	<p>סיכון רגולציה מתייחס להוראות רגולטוריות שטרם נכנסו לתוקף ובא לידי ביטוי בשני היבטים עיקריים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • אי הערכות או הערכות חלקית ליישום הוראה רגולטורית מחייבת. • הכבדת הנטל הרגולטורי, באופן העלול להביא לפגיעה ביכולת הבנק לממש ולמקסם את יעדיו העסקיים ו/או עלול להוביל ליישום מורכב ומתמשך, ולביצוע השקעות טכנולוגיות ואחרות עתירות משאבים, הכרוכות בעלות ניכרת. 	<p>סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים.</p>	<p>סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק נכסים/מכשירים עקב שינויים במחירים, שערים, תשואות, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. סיכון השקעה מתעורר בגין חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון אשראי בשווקי אגרות החוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה.</p>	<p>סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי. תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הבנק.</p>	<p>הגדרה</p>
<p>נטישת לקוחות וכן אי-גיוס ללקוחות פוטנציאליים, שנושא ה-ESG הוא אחד משיקולי הבחירה שלהם.</p>	<p>הכבדת הנטל הרגולטורי על הבנק כתוצאה מדרישות רגולטוריות עתידיות ביחס להיערכות הבנק להבטחת רציפות תפעולית בהתממשות אירועי קיצון אקלימיים.</p>	<p>נזקים פיזיים לנכסים ותשתיות של הבנק, השבתה של תשתיות חיוניות לרציפות התפעולית של הבנק ופגיעה בפעילותם של ספקים חיוניים, כל זאת כתוצאה מהתממשות אירועי אקלים קיצוניים.</p>	<p>עליה במחירי סחורות וחומרי גלם שונים עקב אירועי קיצון אקלימיים המובילים לפגיעה ביכולת ההפקה והשינוע של אותן סחורות לאורך תקופה מסוימת.</p>	<p>ירידה בערכם של בטחונות המבטיחים אשראי שנתן הבנק כתוצאה מהתממשות אירועי אקלים פיזיים העלולים לפגוע בנכסי הלווים (ועקב כך לגרום לפגיעה ב-LGD) ובפעילותם העסקית, ולפגוע ביכולתם לעמוד בהתחייבויותיהם לבנק (ועקב כך לגרום לפגיעה ב-PD).</p>	<p>דוגמא להשפעת גורם סיכון פיזי אקלימי</p>
<p>עלייה בחשיפה לסיכון המוניטין של הבנק כתוצאה ממימון חברה או השקעה בחברה שפועלת בסקטור עתיר פליטות.</p>	<p>הטלת רגולציה המחייבת הטמעה של סיכונים אקלים בתהליכי ניהול סיכון האשראי של הבנק, שיצמצם את היקף האשראי שהבנק יכול להעמיד ללקוחותיו.</p>	<p>עליה בהוצאות התפעול עקב הצורך לבצע העברת סניפים למבנים בבניה ירוקה בהתאם לציפיות הלקוחות.</p>	<p>ירידה בשווי אחזקות הבנק בניירות ערך של חברות הפועלות בשרשרת הערך של סקטור הדלקים הפוסיליים עקב רגולציות גלובליות המגבילות את פעילותן וירידה בביקוש צרכנים למוצריהם לאור המודעות האקלימית הגוברת בציבור.</p>	<p>פגיעה ברווחי הלווים עקב עלייה בהוצאות התפעול שלהם בעקבות הטלת מס פחמן או עלויות אחרות הקשורות להפחתת פליטות, באופן שפוגע ביכולתם לעמוד בהתחייבויותיהם לבנק (פגיעה ב-PD).</p>	<p>דוגמא להשפעת גורם סיכון מעבר אקלימי</p>
<p>בנק הפועלים הגדיר יעדים אסטרטגיים ארוכי טווח לקידום אימפקט סביבתי ולהפחתת השפעות סביבתיות הנגזרות מפעילותו. כחלק מניהול תחום ה-ESG בבנק, אנו מנהלים דיאלוג שוטף עם מחזיקי עניין ופועלים לשיפור מתמיד. בנוסף, אנו מדווחים מדי שנה על פעילותינו בתחום במסגרת דוח ESG.</p> <p>כמו כן, במסגרת אנליזת האשראי העסקי, אנו משלבים במקרים נבחרים, ניתוח של חשיפת הלווים לסיכון המוניטין של הבנק.</p>	<p>הבנק מתעדכן באופן שוטף בהתפתחויות רגולטוריות ברחבי העולם הצפויות להשפיע על המערכת הפיננסית המקומית וכן פועל ליישם את הוראות הרגולציה המקומית בהתאם.</p>	<p>התמודדות הבנק עם סיכונים אקלים השונים במישור התפעולי משולבת בנהלי החירום וההמשכיות העסקית בבנק. תרחישי אקלים, בדגש הצפות, שולבו בתכניות ההמשכיות העסקית של הבנק. הנהלים מגדירים את האחריות הניהולית, מתכונת העבודה ואת האמצעים הנדרשים מכל יחידה בבנק בכל אחד מהתרחישים.</p>	<p>קיימת במדיניות ההשקעות של הבנק מגבלה על השקעות בפרוייקטים חדשים של הפקה וחפוש פחם ונפט. בנוסף, הוגדר יעד לאיפוס החשיפה בתיק הנוסטרו עד שנת 2026 לחברות העוסקות בפחם ונפט.</p>	<p>הלוואות והשקעות חדשות נבחנות בהתאם למדיניות ניהול סיכונים מעבר בפעילות האשראי וההשקעות של הבנק. כמו כן, במסגרת אנליזת האשראי העסקי, אנו משלבים במקרים נבחרים, ניתוח של חשיפת הלווים לגורמי סיכון אקלימיים (כחלק מכלל הסיכונים הסביבתיים), הן בהיבטי סיכון אשראי והן בהיבטי סיכון מוניטין לבנק. לצורך ביצוע האנליזה, מתייעצת החטיבה העסקית, לפי הצורך, עם מנהלת סיכונים אקלים במחלקת ניהול סיכונים אשראי, עם מנהלת ESG ועם מומחי סביבה חיצוניים. תוצאות האנליזה משולבות בבקשת האשראי המועברת לוועדות האשראי, לצורך תמיכה בתהליך קבלת ההחלטות. כחלק מתוכנית העבודה בנושא ניהול סיכונים אקלים וכמענה לעקרונות ה"נב"ת החדש בתחום, בכוונת הבנק להגדיר נהלים, מתודולוגיות ותהליכים סדורים.</p>	<p>תהליכים לזיהוי, הערכה וניהול בבנק הפועלים</p>

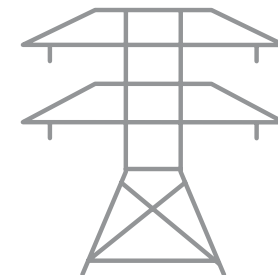
סיכונים מעבר בסיכון האשראי

להלן הענפים שנותחו באופן ממוקד:

כחלק מתפיסה אסטרטגית של הבנק, הרואה בסיכונים המעבר האקלימיים גורמי סיכון מתפתחים שכבר בטווח הקצר צפוי להשפיע על הכלכלה הישראלית, הוחלט למקד את תהליך הזיהוי וההערכה הראשוניים שהבנק ביצע בסיכונים המעבר בראי סיכון האשראי העסקי. בהתאם לכך, הבנק ערך סקירה איכותנית של השפעות סיכונים המעבר על עשרה ענפי משק מרכזיים החשופים לסיכונים מעבר מוגבר (עקב היותם ענפים עתירי פליטות גזי חממה), וכן סקטור הבניה והנדל"ן המהווה חלק מהותי מתיק האשראי של הבנק. הניתוח כלל התייחסות לסיכון המעבר השורשי (המובנה), ליכולת כל ענף לבצע תהליכים לצמצום החשיפה לסיכון (יכולת מיטיגציה הסיכון), ועל בסיס זאת לסיכון השירוי הפוטנציאלי. הענפים שהבנק בחר להתמקד בהם בשלב ראשון זה מאופיינים, ככלל, כענפים עתירי פליטות גזי חממה ותואמים את המיקוד המקובל בעולם לענפים המצויים בחשיפה לסיכון מעבר מוגבר. לצד חשיבות ענפים אלו למשק הישראלי, ענפים אלו מהווים מקור משמעותי לפליטות גזי חממה בישראל ואחראים יחדיו לכ-80% מסך פליטות גזי החממה בישראל.¹⁹

הפקת נפט וגז

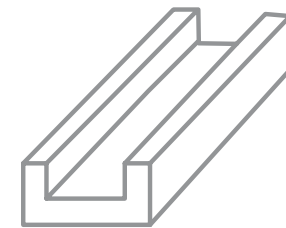
ייצור ואספקת חשמל וגז

מכירה קמעונאית של דלק

מלט

מתכות ופלדה

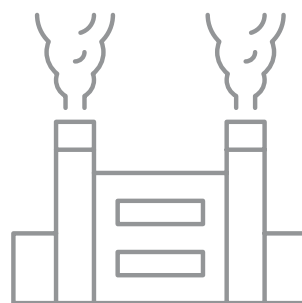
תחבורה ותובלה אווירית

תחבורה ותובלה ימית

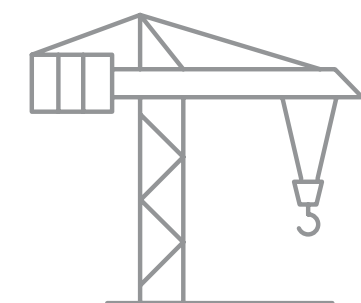
תחבורה ותובלה יבשתית

תעשייה כימית, גומי ופלסטיק

תעשיית דלק וזיקוק נפט

בינוי ונדל"ן²⁰

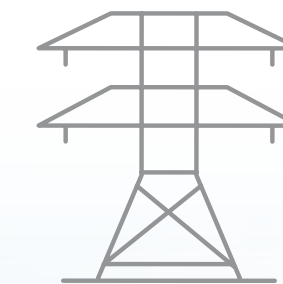
19. לוח 22.7, למ"ס, פליטות של גזי חממה, לפי מקור
20. במסגרת הניתוח הראשוני שבוצע בבנק, ענף הנדל"ן והבנייה זוהו כבעלי חשיפה בינונית לסיכונים מעבר, זאת בהשוואה לשאר עשרת הענפים שנבחנו ונמצאו כבעלי חשיפה גבוהה. אולם נוכח שיעור המשמעותי בתיק האשראי העסקי, הוחלט לכלול גם אותו במסגרת הניתוח המקיף שבוצע.

- עבור כל ענף, חטיבת ניהול הסיכונים בבנק בשיתוף החטיבה העסקית ערכו ניתוחי עומק לזיהוי מגמות התפתחות הסיכון השורשי ותהליכי הניהול שלו בכל תחום. הניתוח כלל:
- ◆ ניתוח חשיפת הסקטור לסיכונים מעבר על פי מחקרים חיצוניים, מומחים ענפיים בבנק ודו"חות בינלאומיים
 - ◆ הערכה של היקף פליטות גזי חממה המיוחסות לענף הנבחר
 - ◆ הערכת גובה ותמהיל החשיפה הפיננסית של הבנק לענף הנבחר
 - ◆ ניתוח חשיפות (שורשי) במוקדים מרכזיים של סיכון מעבר ביניהם: רגולציה ומדיניות, טכנולוגיות קיימות, העדפות צרכנים ושינויי שוק
 - ◆ הערכת יכולת אדפטציה ומיטיגציה של הענף לסיכון מעבר
 - ◆ הערכת חשיפה מסכמת (שירית) לסיכון מעבר ומתן ציון קטגורי/איכותני לרמת החשיפה השירית של כל ענף נבחן
 - ◆ הסקירות הענפיות היוו בסיס למיקודים ענפיים שנבחנו במסגרת תהליך ניתוח האשראי עבור עסקאות בסכומים מהותיים בענפים מרכזיים ברשימה ובראשם סקטור הדלקים הפוסיליים (הכולל חיפוש והפקה, זיקוק ומכירה קמעונאית) וסקטור החשמל.

חשיפת הבנק לענפים עתירי פליטות

בכדי לקבל תמונה מקיפה של חשיפת סיכון האשראי של הבנק לענפים עתירי פליטות, אנו מודדים באופן תקופתי את חשיפת הבנק לענפים אלו (המקושרים לסיכון מעבר שורשי מוגבר). המדידה מאפשרת לזהות מוקדי חשיפה משמעותית לסיכון מעבר, אשר דורשים ניתוחי עומק וקבלת החלטות מבוססת נתונים ביחס לעסקאות ולקוחות בסיכון. תהליכי הניטור והבקרה השוטפים של חשיפת תיק האשראי לענפים אלו מאפשרים לנו לדייק את הזיהוי המקדים של הסיכונים וההזדמנויות האקלימיות ביחס לענפים אלו, וברמת תיק האשראי הכולל, ולקבל החלטות בהתאם.

סיכון אשראי בענפי משק בסיכון שורשי מוגבר במעבר לכלכלה דלת פחמן²¹

סך הכל סיכון אשראי בענפי משק בסיכון מעבר מוגבר	תעשייה כימית, גומי ופלסטיק, מלט ופלדה	תחבורה והובלה (ימית, אווירית ויבשתית, כולל קמעונאות כלי רכב)	אספקת חשמל וגז (למעט ייצור חשמל מאנרגיות מתחדשות)	סקטור דלקים פוסיליים (כולל הפקת, זיקוק ומכירה קמעונאית של דלק)	% מסך סיכון האשראי בישראל ובחו"ל
6.32%	1.07%	3.07%	1.12%	1.06%	31.12.2022
6.84%	1.36%	3.33%	1.15%	1.00%	31.12.2021

21. הנתונים מתייחסים לסיכון אשראי מאזני וחוף מאזני (בנק סול), בהתבסס על סיווג ענפי של לקוחות הבנק, ובתוספת סיווג ידני של לקוחות במקרים הרלוונטים (כגון ייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת). לפירוט נוסף, ניתן לפנות לעמוד 86 בדוח השנתי של הבנק לשנת 2022.

הטמעת היבטי ניהול סיכונים אקלים במערך ניהול הסיכונים הכולל של הבנק

בטיחות וגהות ועוד. בשגרה, קיימת הקפדה על בדיקת תקינות ומוכנות באתרים, כמו אף על תרגולות ביטחון ובטיחות לעובדים. בנוסף, הבנק מוודא ובוחן מעת לעת את יכולותיהם של ספקים מהותיים להמשיך ולספק שירותים לבנק במצב של התממשות תרחישי קיצון אקלימיים.

סיכון רגולציה

הרגולציה בנושא סיכונים אקלים, מעבר לכלכלה דלת פחמן והיערכות למשבר האקלים בישראל נמצאת בשלבי התהוות. הרגולציה הישראלית בנושא עוקבת אחר הרגולציה הגלובלית, והרגולציה הבנקאית היא מהמהירות לאמץ את הרגולציות הגלובליות בתחום זה, מתוך מחויבותה לשמור על יציבות המערכת הבנקאית. כך, ביוני 2023 פורסמה הנחיית רגולציה לניהול סיכונים פיננסיים הקשורים לאקלים בבנקים, בהתאם לעקרונות באזל בנושא. אנו עוקבים באופן שוטף אחר ההתפתחות הרגולטורית ברחבי העולם בהקשר שינויי אקלים והמערכת הפיננסית. בהתאם לעניין, אנו שואפים להיערך מראש ככל שניתן לרגולציה עתידית בתחום האקלים תוך למידה שוטפת של הרגולציה הגלובלית והסטנדרטים הבינלאומיים המתקדמים לניהול היבטי אקלים במערכת הפיננסית וזאת בכפוף לאילוצים מערכתיים ושיקולים פנימיים. לצד קידום מערך ניהול הסיכונים בבנק, אנו פועלים לחזק את ערוץ התקשורת הישיר עם הגופים הרגולטורים בישראל ומחזקים שיתופי פעולה רב מגזריים בנושא האקלים. מנהלת ESG וגורמי ניהול הסיכונים בבנק מקדמים שיח מקצועי ושיתופי ידע אל מול גופי הממשלה והרגולטורים הישראליים הפועלים בזירה הפיננסית והאקלימית בכדי להתאים באופן מיטיבי את המתודולוגיות המתגבשות בימים אלו בתחום ניהול ESG וסיכונים אקלים למאפיינים הייחודיים של הכלכלה והגיאוגרפיה הישראלית.

סיכון מוניטין

כחלק מניהול סיכונים המוניטין של הבנק בתחום אנו מנהלים דיאלוג שוטף עם מחזיקי עניין ופועלים לשיפור מתמיד. בנוסף, אנו מדווחים מדי שנה על פעילותנו בתחום הסביבה במסגרת דוח ESG. כמו כן, במסגרת אנליזת האשראי העסקי, אנו משלבים במקרים נבחרים ניתוח של חשיפת הלווים על המוניטין של הבנק.

בנק הפועלים שואף להמשיך ולפתח מתודולוגיות מקיפות ומתקדמות יותר לזיהוי, הערכה וניהול סיכונים אשראי הקשורים לשינויי אקלים, בהתאם לפרקטיקות הגלובליות המובילות, וכן להנחיות הרגולטור הישראלי בנושא ועקרונות באזל לניהול סיכונים פיננסיים הקשורים לשינויי אקלים. בתחום הסיכונים הפיזיים, בוצע בשנה החולפת ניתוח ראשון מסוגו של ההשפעות הצפויות של תרחיש קיצון של הצפות ושיטפונות ברחבי הארץ על הבנק וכן בוצע תרחיש של מעבר גלובלי לכלכלה דלת פחמן עד 2050 (להרחבה, ראו פרק אסטרטגיה - ניתוח תרחישי אקלים, עמ' 18-20).

סיכונים שוק והשקעה

ככלל, מדיניות החשיפה לסיכון האקלימי בהשקעות הישירות של הבנק, הן באמצעות חברת הבת 'Poalim Equity' והן בתיק הנוסטרו, זהה למדיניות האשראי. כמו כן, ביחס לחברות העוסקות בתחום הנפט והפחם נקבעה בנוסף הפחתה הדרגתית בהשקעות הנוסטרו עד לאיפוס האחזקות בשנת 2026. לשם כך הבנק קבע מתווה רב-שנתי המגדיר מידי שנה את גובה השיעור היחסי מקסימלי של יתרת השקעות עבור חברות אלו מסך תיק האג"ח והמניות. שיעור זה יורד כל שנה עד לאיפוס האחזקות בשנת 2026.

סיכון תפעולי

על מנת לשמר את יכולת הבנק להמשכיות עסקית והמשך מתן שירותים חיוניים במקרה של התממשות סיכונים אקלים פיזיים, קיימים נהלים להתמודדות בשגרה ובחירום עם תרחישי אקלים שונים וביניהם: התמודדות עם אירועי גשם קיצוני המוביל להצפות ושיטפונות ושריפות. כך, נעשה מיפוי של מבנים, מתקנים וסניפים שנמצאים באזורי הסיכון לאירועים אלו.

התמודדות הבנק עם סיכונים אקלים השונים במישור התפעולי משולבת בנהלי החירום וההמשכיות העסקית בבנק, המגדירים את האחריות הניהולית, מתכונת העבודה ואת האמצעים הנדרשים מכל יחידה בבנק בכל אחד מהתרחישים עד למצב של סיום אירוע וחזרה לשגרה. ההיערכות למצבים אלו כוללת העמדה של כלים, ציוד ותשתיות תואמות לכל תרחיש כגון העמדת אתרים חלופיים ועבודה מרוחק, ציוד וערכות חירום, תשתיות טכנולוגיה ותקשורת, אמצעי

כאמור, הבנק רואה בגורמי הסיכון האקלימיים גורמים המעצימים את קטגוריות הסיכון המסורתיות שהבנק מנהל, ולא סיכון בפני עצמו. בהתאם, אנו מנהלים את גורמי הסיכון האקלימיים כחלק ממסגרות ניהול הסיכון של הסיכונים המסורתיים. גורמי הסיכון האקלימיים שולבו במסמכי מדיניות רלוונטיים בבנק ובתהליכי עבודה של הקו הראשון והקו השני לניהול סיכונים הרלוונטיים.

סיכון אשראי

בהתבסס על תהליכי הזיהוי וההערכה שביצענו בתחום סיכונים האקלים, הסיכון המהותי ביותר שזיהינו בשלב זה של בשלות סיכונים האקלים בסביבה העסקית בישראל הוא סיכון המעבר בראי סיכון אשראי עסקי. החל משנת 2022, שולב הדיווח ביחס לחשיפת האשראי של הבנק לענפים עתירי פליטות, שזוהו כחשופים לסיכון מעבר מוגבר, במנגנוני הדיווח השוטפים בבנק אודות סיכונים אשראי. כך, מתבצע דיווח רבעוני של היקף החשיפה ברמת תיק האשראי של הבנק לענפים שזוהו.

נוכח החשיפה של ענפי הדלקים הפוסיליים לסיכון, הן בהערכת הסיכון השורשי והן בהערכת הסיכון השיורי, הוחלט להתמקד בראש ובראשונה בגידור השפעת גורמי הסיכון האקלימיים על פעילות הבנק, באמצעות הפסקת מימון והשקעה של הבנק בפרויקטים חדשים של חיפוש והפקת פחם ונפט ובפרויקטים של הקמת תחנות כוח לייצור חשמל מונעות פחם. בנוסף הוחלט על צמצום הדרגתי של האחזקות בתיק הנוסטרו של הבנק בחברות העוסקות בפעילות פחם ונפט, עד לאיפוס בסוף שנת 2026.

בנוסף למדיניות האשראי של הבנק ביחס לענפי הדלקים הפוסיליים, ולניטור ומעקב אחר חשיפת תיק האשראי בענפים עתירי פליטות החשופים ביותר לגורמי סיכון אקלימיים, בדיקת היבטי סיכונים אקלים החלה להתבצע באופן ראשוני בהיקפים מסוימים גם כחלק מתהליך החיתום והניהול השוטף בעסקאות אשראי ספציפיות בתיק העסקי (שעונות לקריטריונים מוגדרים בהתאם לסף מהותיות). ניתוח חשיפת הלווים לסיכונים אקלים מתבצע הן בהיבטי סיכון אשראי והן בהיבטי סיכון מוניטין. יובהר כי תהליכים אלו מיושמים כיום באופן נקודתי והבנק פועל לגבש תהליך סדר לניתוח של חשיפת הלווים לסיכונים אקלים בהתאם להנחיות הרגולטור בנושא.

יעדים ומדדים

אנו בבנק הפועלים עושים שימוש במדדים כמותיים המאפשרים ניטור ובקרה שוטפים של השפעות היבטים של שינויי אקלים על הבנק ושל התקדמות הבנק ביחס ליעדים האקלימיים שהצבנו. נתונים אלו נאספים לאורך השנה ומדווחים להנהלה ולדירקטוריון. השנה, אנו מדווחים לראשונה בהרחבה אודות טביעת הרגל הפחמנית של תיק האשראי העסקי של הבנק, וכן פרטים בדבר התקדמות הבנק לעבר יעד המימון וההשקעה בפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה.

יעדי האקלים של הבנק

הימנעות ממימון והשקעה בחיפוש והפקה חדשים של פחם ונפט

כחלק מניהול סיכוני האקלים והמחויבות של הבנק לתמוך במאמצים הגלובליים להתמודדות עם משבר האקלים, החליט הבנק בתחילת שנת 2022 להפסיק לממן ולהשקיע בפרויקטים חדשים של חיפוש והפקת פחם ונפט. בנוסף, הוחלט לצמצם בהדרגה את אחזקות הנוסטרו בחברות העוסקות בפעילות פחם ונפט, כך שבתום שנת 2026 חברות אלו לא יכללו בו.

אנו פועלים להגדלת היקף יתרות המימון וההשקעות בפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה וכלכלה דלת פחמן, ובכך מסייעים ומקדמים מאמצים להפחתת פליטות גזי חממה והתאמת תשתיות להתמודדות עם שינויי האקלים. לאור ההתקדמות בהשגת היעד המקורי לשנת 2030 של מימון והשקעות ירוקות, הגדרנו בתחילת שנת 2023 יעד עדכני של הגדלת היקף המימון הניתן לפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה ל-37 מיליארד \$ עד לשנת 2030.

1. הגדלת יתרות המימון וההשקעות בפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה ל-37 מיליארד \$ עד 2030

תוצאות לשנת 2022:

513
מיליון \$

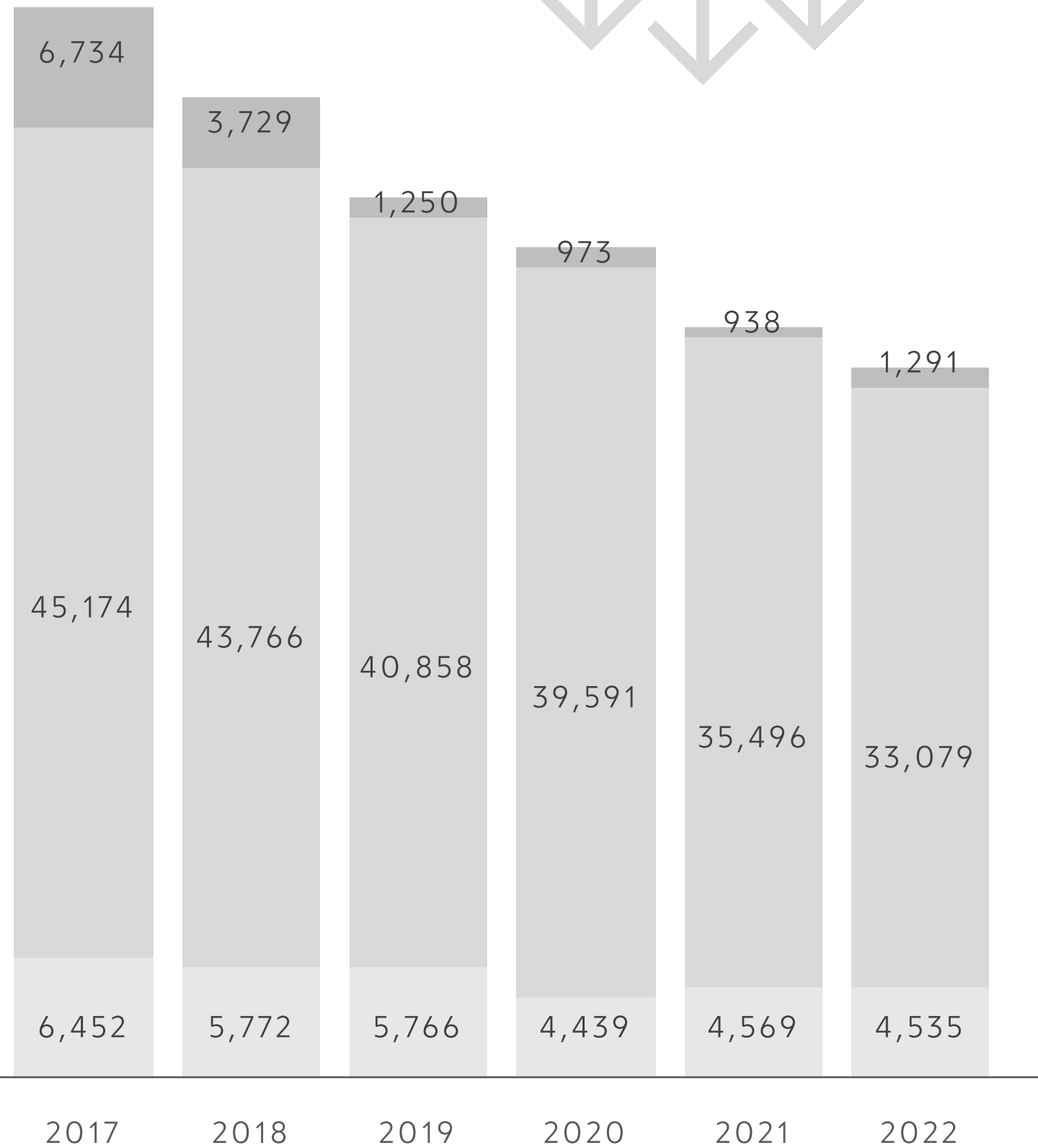
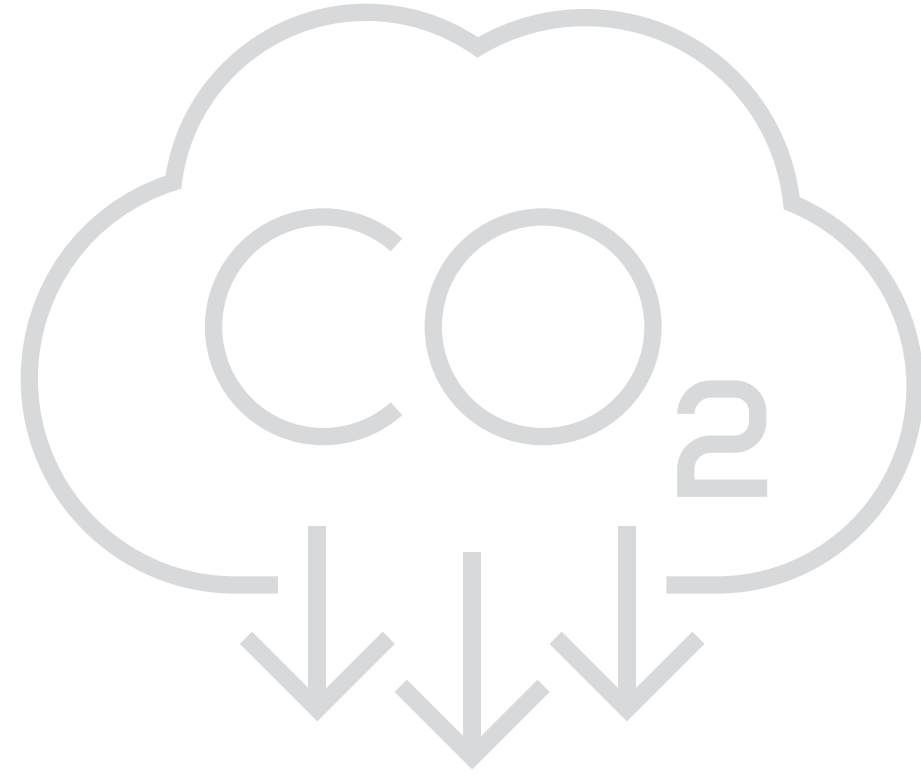
היקף יתרות השקעה בפרויקטים של אנרגיות מתחדשות באמצעות 'Poalim Equity'.

19.5
מיליארד \$²²

היקף יתרות האשראי שניתן לפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה.

22. היקף יתרות נכון ל-31 לדצמבר 2022 - מאזני חוץ מאזני.

**המדרך הפחמני
התפעולי של הבנק
חלוקה למכלולים
(tCO₂e)**

■ מכלול 1 ■ מכלול 2 ■ מכלול 3

2. צמצום טביעת הרגל הפחמנית התפעולית ב-60% עד 2030

בנק הפועלים מנטר את הרכיבים העיקריים בפעילותו התפעולית השוטפת שתורמים לפליטת גזי חממה. בשנת 2010 בנק הפועלים הצטרף למערך הדיווח הוולונטרי על פליטות גזי חממה של המשרד להגנת הסביבה. מאז, אנו מדווחים למערך הרישום בהתאם למתודולוגיה המוסכמת. לאורך השנים, על בסיס המדידה והניטור, הפחתנו באופן עקבי את טביעת הרגל הפחמנית של הבנק. הבנק שואף להמשיך ולהפחית מידי שנה פליטות גזי חממה כתוצאה מפעילותו התפעולית, בכדי לעמוד ביעד שנקבע לשנת 2030 - המשך ירידה טביעת הרגל הפחמנית התפעולית של הבנק ב-60%, ביחס לשנת הבסיס שנקבעה ליעד זה - 2020.

אנרגיית החשמל מהווה משאב מרכזי שנמצא בשימוש הבנק והיא בעלת ההשפעה העיקרית על טביעת הרגל הפחמנית התפעולית של הארגון. אנו מנהלים את צריכת החשמל לאורך כל השנה ופועלים להתייעלות ולחיסכון בצריכה באמצעות תזמון מתואם ככל הניתן של מערכות המיזוג, התאורה והפעלת מחשבים בהתאם לנוכחות העובדים. בנוסף, תהליכי הייצור והשירות הבנקאי הם בעלי השפעה סביבתית ישירה מצומצמת, משום שפעילותו של הבנק היא משרדית בעיקרה ואופי השירות שהבנק מספק ללקוחותיו הוא במרביתו באמצעים דיגיטליים. יחד עם זאת, חשוב לנו לצמצם גם את ההשפעות הסביבתיות הנוספות בפעילותנו.

עצימות המדרך הפחמני התפעולי של הבנק (בטון CO₂e)

סה"כ המדרך הפחמני התפעולי לשנת 2022 עומד על 38,905 טון CO₂e (הכולל את שלושת המכלולים). נתון זה מהווה ירידה של כ- 5.1% לעומת שיעור המדרך הפחמני ב-2021. במכלול 2, נרשמה ירידה של כ-6.8% בסך הפליטות, בשל ירידה משמעותית בצריכת החשמל. במדידת מכלול 3 של המדרך הפחמני לפעילות התפעולית של הבנק, אנו מחשבים את הפליטות מבין הקטגוריות 1,6. בתוצאות המדידה השנה נרשמה עלייה של 37.7% לרבות בשל שינוי מתודולוגי במקדמי הפליטה של ציוד אלקטרוני.²³ בעשור האחרון (2013-2022) נרשמה ירידה של כ-59% במדרך הפחמני התפעולי של הבנק בעיקר בשל מהלכי חיסכון והתייעלות אנרגטית בצריכת הדלק והחשמל.

שנה	2018	2019	2020	2021	2022	השינוי לעומת 2021
סה"כ tCO ₂ e	53,267	47,874	45,003	41,003	38,905	-5.1%
נתון לעובד tCO ₂ e / מספר עובדים	6.43	5.87	5.80	5.26	5.09	-3.3%
נתון למ"ר tCO ₂ e / סה"כ מ"ר של סניפי ומשרדי הבנק	0.190	0.175	0.169	0.160	0.154	-3.9%

23. חושב על בסיס מקדם פליטה חדש לציוד אלקטרוני שעודכן על ידי DEFRA. בפועל, חלה ירידה בנתוני הצריכה של ציוד אלקטרוני לשנת 2022 של כ-41% בכמות האבסולוטית של ציוד שנרכש לעומת שנת 2021; ושל כ-27% במשקל הכולל המוערך של אותו ציוד.

סטטוס התקדמות בהשגת יעדי ESG לשנת 2030 של הבנק בתחום האקלים

הבנק היה הראשון במערכת הבנקאית בישראל להגדיר, כבר בתחילת שנת 2020, יעדי ESG ארוכי טווח לשנת 2030. בפברואר 2023, הוגדר יעד חדש למימון והשקעות המקדמות סביבה ירוקה לאור השגת היעד המקורי.

יעד לשנת 2030		ביצוע 2022	מדד
יעד מעודכן 37 מיליארד ₪	יעד מקורי 20 מיליארד ₪	19.5 מיליארד ₪	הגדלת המימון וההשקעות בפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה
ירידה של *60%		ירידה של *13.5%	המשך ירידה במדור הפחמני התפעולי של הבנק ביחס לשנת 2020
הוגדר במדיניות החל ממרץ 2022 בהשקעות הנוסטרו הוחלט בנוסף, לבצע תהליך הפחתה מדורג של האחזקות בחברות אלו עד לאיפוס בשנת 2026.			הפסקת מימון והשקעות בפרויקטים חדשים של הפקת פחם ונפט

*ביחס למדור התפעולי של הבנק בשנת 2020 שעמד על 45,003 tCO₂e.

להרחבה אודות כלל הביצועים הסביבתיים של הבנק, ראו פרק סביבה בדו"ח ESG לשנת 2022

מדידת 'מכלול 3' לתיק האשראי העסקי של הבנק

'מכלול 3' מתייחס לפליטות העקיפות בשרשרת הערך של החברה. בשנת 2022 יצאנו לראשונה לתהליך מדידת פליטות 'מכלול 3' לתיק האשראי העסקי של הבנק בהתאם למתודולוגיית תקן ה-PCAF, התקן המוביל בעולם לחישוב הפליטות מ'מכלול 3' של גופים פיננסיים בתיקי האשראי וההשקעות שלהם. נכון לספטמבר 2023, מעל ל-420 גופים פיננסיים אימצו את תקן ה-PCAF, ובנק הפועלים הוא הגוף הפיננסי הראשון בישראל שביצע תהליך מדידה זה.

המדידה בוצעה על ידי צוות כלכלנים ומומחי סביבה מ-BDO בראשות הכלכלן הראשי חן הרצוג. השימוש בתקן ה-PCAF התאפשר באמצעות מודל פליטות גזי חממה שבנתה BDO המשקלל מצאי פליטות ואומדנים ממספר מקורות זאת לאור אתגר מיעוט הנתונים בתחום זה בישראל ובהלימה להנחיות התקן (ראו הרחבה בנוגע למתודולוגיה ושלבי המדידה בעמ' 35).

מדידת המדרך הפחמני נערכה על תיק האשראי של החטיבה העסקית בבנק לשנים 2021-2022 והתבצעה באופן פרטני רק עבור חברות בעלות יתרות אשראי של למעלה מ-100 מיליון ש. לגבי חברות להן יתרות אשראי בהיקף נמוך מ-100 מיליון ש בוצעה מדידה מצרפית באמצעות מקדמים ענפיים. במהלך המדידה על יתרות תיק האשראי העסקי לשנת 2022, ערכנו בנוסף גם טיוב של נתוני חלק מהחברות שנכללו במדידה לשנת 2021 ואשר לא היו זמינים בעת המדידה המקורית. מכאן הסיבה לשונות הקלה למול התוצאות שהתפרסמו בדוח ה-ESG של הבנק.

להלן תוצאות המדידה²⁴:

2022	2021	
30	35	עצימות הפליטות (טון CO ₂ e לכל מיליון שקל אשראי)
6,096	6,154	היקף פליטות משויכות לבנק כחלק מ'מכלול 3' (אלפי טון CO ₂ e)
4.7	4.6	ציון איכות המידע

מנתוני תוצאות מדידה עולה כי קיימת ירידה בעצימות הפליטות. כמו כן היקף הפליטות המשויכות לבנק ירד מעט וזאת על אף הגידול בשנת 2022 ביתרות תיק האשראי העסקי שנכלל במדידה.

24. מדידת 'מכלול 3' לתיק האשראי העסקי של הבנק מבוססת על נתונים המצויים בידי הבנק ואומדנים שנערכו על ידי BDO בהתבסס על מתודולוגיית PCAF. נתונים אלו מאופיינים ברמת מהימנות משתנה, בין היתר בהתחשב בהעדר נתונים פרטניים זמינים לגבי חלק ניכר מלקוחות הבנק, דבר המשתקף בציון איכות המידע (בסולם מ-1 גבוה עד 5 נמוך). לאור האמור, היקף פליטות הפחמן בפועל המיוחסות לתיק האשראי העסקי של הבנק עשוי להיות שונה ואף מהותית מהתוצאות המוצגות.

מדדים בשימוש להערכת החשיפה לסיכונים אקלים

חשיפת תיק האשראי לענפי משק עתירי פליטות

בבואנו לבחון את השפעות המעבר ההדרגתי של הכלכלה העולמית לכלכלה דלת פחמן על הבנק, אנו משתמשים בניתוח מעמיק של חשיפת תיק האשראי הבנקאי לענפי משק עתירי פליטות, שזוהו בבנק בתור ענפים החשופים לסיכון מעבר באופן מוגבר.

סיכון אשראי בענפי משק בסיכון שורשי מוגבר במעבר לכלכלה דלת פחמן²⁵

סך הכל סיכון אשראי בענפי משק בסיכון מעבר מוגבר	תעשייה כימית, גומי ופלסטיק, מלט ופלדה	תחבורה והובלה (ימית, אווירית ויבשתית, כולל קמעונאות כלי רכב)	אספקת חשמל וגז (למעט ייצור חשמל על בסיס אנרגיות מתחדשות)	סקטור דלקים פוסיליים (כולל הפקת, זיקוק ומכירה קמעונאית של דלק)	% מסך סיכון האשראי בישראל ובחו"ל
6.32%	1.07%	3.07%	1.12%	1.06%	31.12.2022
6.84%	1.36%	3.33%	1.15%	1.00%	31.12.2021

25. הנתונים מתייחסים לסיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני (בנק סולו), בהתבסס על סיווג ענפי של לקוחות הבנק, ובתוספת סיווג ידני של לקוחות במקרים הרלוונטים (כגון ייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת). לפירוט נוסף, ניתן לפנות לעמוד 86 בדוח השנתי של הבנק לשנת 2022.

ההיערכות בבנק לשינויי האקלים מבט קדימה

הידע העולמי ביחס לשינויי האקלים ולהשפעתם על המגזר הפיננסי ממשיך להתפתח, וכך גם אופן ניהולו במערכת הבנקאית בעולם ובישראל. אנו בבנק הפועלים שואפים להמשיך ולפתח את ההיערכות לשינויי האקלים, זאת כחלק ממחויבותנו לסביבה ולחברה ומאחריותנו לסייע בהתמודדות הגלובלית עם משבר האקלים. ביוני 2023 פרסם המפקח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא 'עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים'. עקרונות אלו נכתבו בהתאם לעקרונות באזל בתחום. הוראה זו מהווה קפיצת מדרגה משמעותית מבחינת סקטור הבנקאות בישראל והיא נמצאת בהלימה ל- best practice של בנקים בינלאומיים בניהול התחום. במסגרת ההוראה, מצופה מהבנק לשלב את סיכון האקלים במסגרות הניהול של הסיכונים בבנק.

בראי המגמות, וכחלק משאיפתנו להמשיך להוביל את תחום ה-ESG בישראל וכן להיערך ליישום ההוראה החדשה של בנק ישראל, אנו נמשיך לפתח כלים ומתודולוגיות פנימיות לצורך שיפור תהליכי זיהוי והערכה של סיכונים אשראי הקשורים לאקלים, המבוססים, בין היתר, על איסוף מידע מהלווים בנוגע לחשיפתם לסיכונים אקלים ולאופן שבו הם מנהלים סיכונים אלו, זאת בהתאם לפרקטיקות המקובלות בקרב הבנקים המובילים בעולם. אנו מעריכים כי ככל שהיקף הנתונים שבידי הבנק ביחס לתחום האקלים יצמח, כך ישתכלל האופן שבו הוא מנהל סיכונים אלו ותשתפר יכולתו לזהות ולהעריך אותם. לצד זאת, בכוונתנו להמשיך להגדיל את היקף האשראי וההשקעות בפרויקטים ירוקים, ולקדם פתרונות פיננסיים ושירותים בנקאיים לליווי לקוחותינו למעבר לכלכלה דלת פחמן. בנוסף, נמשיך להעמיק את הידע והמומחיות הנדרשים לצורך ניהול אפקטיבי של תחום האקלים, באמצעות הדרכות לעובדות ועובדים, יצירת שיתופי פעולה עם ארגונים ומומחים סביבתיים, והרחבת מאגרי המידע והתשתית הטכנולוגית לניהול הזדמנויות וסיכונים אקלים.

מס' סעיף בתקן	מידע מבוקש	מיקום בדו"ח	עמוד
ממשל 			
G(a)	פיקוח הדירקטוריון על נושאי אקלים	ראו פרק ממשל - "מעורבות הדירקטוריון בתחום האקלים"	5
G(b)	ניהול נושאי אקלים בהנהלה הבכירה	ראו פרק ממשל - "תפקיד ההנהלה בהערכה וניהול סיכונים והזדמנויות בתחום האקלים"	6
אסטרטגיה 			
S(a)	סיכוני והזדמנויות אקלים בטווח הקצר, הבינוני והארוך	ראו פרק אסטרטגיה, חלק: "הזדמנויות וסיכונים בתחום האקלים"	9-18
S(b)	השפעת סיכוני והזדמנויות אקלים	ראו פרק אסטרטגיה, חלקים: " הזדמנויות וסיכונים בתחום האקלים", "מימון והשקעות בנות קיימא", "גיוס האג"ח הירוק הראשון במערכת הפיננסית בישראל", "שירותי ייעוץ השקעות ומוצרים פיננסיים מבוססי ESG", "הדרכות והכשרות בתחום האקלים", "שאלון הערכת ESG בבחירת ספקים" "תמיכה ועידוד תעשיית האקלים-טק בישראל", "מפחיתים פליטות פחמן בפעילותינו התפעולית", "קיבוע פחמן ושמירה על המגוון הביולוגי"	7-18
S(c)	חוסן החברה להתמודד עם משבר האקלים	ראו פרק אסטרטגיה - "חוסן הפעילות הפיננסית - ניתוח תרחישי אקלים"	19-21
ניהול סיכונים 			
R(a)	תהליך זיהוי והערכת סיכוני אקלים	ראו פרק "ניהול סיכוני אקלים" חלקים: "תהליכים לזיהוי, הערכה וניהול של גורמי סיכון אקלימיים", "סיכוני מעבר בסיכון האשראי"	22-26
R(b)	תהליך ניהול סיכוני אקלים	ראו פרק "ניהול סיכוני אקלים" חלקים: "חשיפת הבנק לענפים עתירי פליטות", "הטמעת היבטי ניהול סיכוני אקלים במערך ניהול הסיכונים הכולל של הבנק"	26-27
R(c)	אינטגרציה של סיכוני האקלים עם ניהול סיכונים כללי	ראו פרק "ניהול סיכוני אקלים", תת פרק "הטמעת היבטי ניהול סיכוני אקלים במערך ניהול הסיכונים הכולל של הבנק", חלקים: "סיכון אשראי", "סיכון שוק והשקעה", "סיכון תפעולי", "סיכון רגולציה", "סיכון מוניטין"	27
יעדים ומדדים 			
M(a)	מדדים לבחינת סיכונים והזדמנויות	ראו פרק "יעדים ומדדים", חלקים: "יעדי האקלים של הבנק", "סטטוס התקדמות בהשגת יעדי ESG של הבנק בתחום האקלים", מדדים בשימוש להערכת החשיפה לסיכוני אקלים"	29-32
M(b)	מכלולי פליטות וסיכונים קשורים	ראו פרק "יעדים ומדדים", חלקים: "עצימות המדרך הפחמני התפעולי של הבנק", " מדידת מכלול 3 לתיק האשראי העסקי של הבנק"	30,32
M(c)	יעדים וביצועים	ראו פרק "יעדים ומדדים", חלקים: "יעדי האקלים של הבנק", "סטטוס התקדמות בהשגת יעדי ESG של הבנק בתחום האקלים"	31

תהליך מדידת המדרך הפחמני של תיק האשראי העסקי של הבנק PCAF

תהליך מדידת המדרך הפחמני בתיק האשראי של בנק הפועלים נערך בסיוע יועצי BDO בראשות הכלכלן הראשי חן הרצוג. המדידה נערכה עבור נתוני השנים 2021-2022 באמצעות תקן ה-PCAF, התקן המוביל למדידת המדרך הפחמני של תיקי האשראי וההשקעות של גופים פיננסיים²⁶.

השימוש בתקן התאפשר באמצעות מודל פליטות גזי החממה של BDO, המשקלל את מצאי פליטות גזי החממה בישראל. בהתאם לתקן, פליטות הפחמן של חברות הכלולות בתיק האשראי של הבנק משייכות לבנק ונספרות כפליטות ממכלול 3 של הבנק.

המדידה נערכה ב-5 שלבים עיקריים: איסוף בסיס הנתונים, ביצוע הנחות עבודה מרכזיות, מדידת המדרך הפחמני ברמת החברה הלווה, שקלול המדרך הפחמני המשויך לבנק באמצעות מקדם ייחוס, ואומדן עצימות הפליטות ברמת החברה הלווה והתיק כולו. המדידה נערכה על כלל תיק האשראי של החטיבה העסקית של הבנק בכל אחת מהשנים 2021-2022. עבור חברות שקיבלו אשראי של למעלה מ-100 מיליון ש"ח, המדידה בוצעה באופן פרטני לכל חברה. עבור חברות שקיבלו אשראי הנמוך מ-100 מיליון ש"ח בוצעה מדידה מצרפית באמצעות מקדמים ענפיים, בהתאם לתקן ה-PCAF. ציון איכות המידע עבור תיק האשראי כולו נקבע בהתאם למידת הדיוק של הנתונים בהם נעשה שימוש.

פליטות תיק האשראי העסקי כפי שנמדדו לפי תקן ה-PCAF הינם: לשנת 2021 6,154 אלפי טון CO₂e, עצימות הפליטות היא 35 טון CO₂e לכל מיליון שקל אשראי שניתן. לשנת 2022 6,096 אלפי טון CO₂e, עצימות הפליטות היא 30 טון CO₂e לכל מיליון שקל אשראי שניתן.

בברכה,

חן הרצוג

כלכלן ראשי ושותף
BDO Consulting

לכבוד, בנק הפועלים בע"מ

תקן ה-TCFD הוא תקן דיווח לגילוי מידע אודות ניהול היבטי אקלים בארגון, לרבות ממשל תאגידי של התחום, האסטרטגיה לתחום, ניהול סיכוני אקלים וניהול מדדים ויעדים. יישום מסגרת העבודה של ה-TCFD, אשר על בסיסה בנויה דרישת הדיווח, נחשבת לפרקטיקה מקובלת במגזר העסקי הגלובלי. בהתאם למצוין בעמ' 2 של הדוח, עבור בנק הפועלים ("הבנק") זהו דוח TCFD ראשון.

Deloitte ישראל ושות' ('Deloitte') העניקה ייעוץ מקצועי לבנק וליווי בכתיבת דוח ה-TCFD בהתאם לדרישות הדיווח של התקן ובהלימה למידע והנתונים שסיפק הבנק ל-Deloitte או מידע שנלקח מפרסומים ציבוריים של הבנק. כמו כן לא הובא לידיעתנו דבר שעלול להצביע על הצגה לא נאותה של מידע או נתונים בדוח זה. אין לראות במכתב זה חוות דעת של Deloitte כרו"ח מבקר על הדוח, ו-Deloitte לא ביצעה תהליכי ביקורת או אימות לגבי מידע זה (תהליכים אשר אינם נדרשים בשלב זה רגולטורית).

בברכה,

פרקטיקת ה-ESG

Deloitte ישראל ושות'

A member in Deloitte global network

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its global network of member firms, and their related entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about to learn more.

This communication is for internal distribution and use only among personnel of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, and their related entities (collectively, the "Deloitte Network"). None of the Deloitte Network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication. See Legal for more information. © 2023

Deloitte.

בנק הפועלים